

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma Lappeenranta
Liiketalous
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Johanna Viitala

Maksuhäiriöt, niiden syntyminen sekä seuraukset nuoren elämässä

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä
Johanna Viitala
Maksuhäiriöt, niiden syntyminen ja vaikutuksen nuoren elämään
52 sivua, 2 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka
Opinnäytetyö 2013
Ohjaaja: lehtori Raili Toikka, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, miten maksuhäiriöt syntyvät ja miten ne vaikuttavat nuoren elämään. Tarkoituksena oli lisäksi perehtyä siihen, miten pitkään merkinnät säilyvät henkilön luottotiedoissa. Työn tarkoituksena oli myös tutkia, minkälainen tietämys Saimaan ammattikorkeakoulun ensimmäisen ja toisen vuosikurssin tradenomiopiskelijoilla oli maksuhäiriöistä.

Työn teoriaosa koostuu pääosin nettilähteisiin, artikkeleihin sekä aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Teoriaosan tarkoituksena oli selvittää maksuhäiriötilastojen nykytilanne, tausta nuorten maksuhäiriöille sekä nuorten yleisesti käyttämät rahoitustuotteet. Luottotietolaki käytiin läpi henkilötietolain osalta, ja henkilötietolakia käsitellään siinä määrin, kuin siihen luottotietolaissa olevien viittausten perusteella oli tarvetta. Teoriaosuudessa käsiteltiin eräpäivän käsite, viitekorko, maksumuistutus ja maksuvaatimus. Lisäksi käytiin läpi perintätoimet, tuomioistuimen maksutuomio sekä ulosotto. Viimeisissä kappaleissa käytiin läpi organisaatiot, jotka auttavat velka -ja talousongelmista kärsiviä sekä kerrotaan, miten maksuhäiriöt konkreettisesti vaikuttavat etenkin nuoren elämään.

Empiirinen osio koostui osin strukturoidun kysymyslomakkeen sekä oikein/väärin - väittämien avulla tehdyn tutkimuksen tulosten analysoimisesta. Tutkimustuloksia vertaillaan eri suuntautumisvaihtoehtojen ja vuosikurssien välillä.

Asiasanat: maksuhäiriö, nuoret, luottotietolaki

Abstract

Johanna Viitala

Payment Defaults, Their Emergence and Consequences in a Young Person's life, 52 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business and Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Business Law

Bachelor's Thesis 2013

Instructor: Ms Raili Toikka, Senior Lecturer

The main purpose of this thesis was to find out how payment defaults are created, how long they stay on the credit report, and how they affect a young person's life. The aim was also to investigate students' knowledge of payment defaults. The survey was targeted to the first- and second-year BBA students at the Saimaa University of Applied Sciences.

The theory part mainly explores online sources, articles and previous research about payment defaults. The purpose of the theory part was to find out the current situation in default statistics, the background to young people's payment defaults and the financial products that students commonly use. The Finnish law of credit reference was reviewed concerning the law on personal data.

The theory part deals with the concepts of due date, reference rate, payment reminder and demand for payment. Additionally, the theory part deals with recovery proceedings, court judgment and enforcement of payment. The last paragraphs review the organizations that help people who are suffering from economic problems and they also explain what kind of an effect payment defaults have on a young person's life.

The empirical part consists of an analysis of the structured questionnaire, as well as analysis of the results from the survey which consisted of true / false statements. A comparison was made to find out any similarities or differences between the specialization options or classes of students.

Keywords: Payment default, youngster, credit reference law

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Taustaa opinnäytetyölle	7
2.1 Tilastoja maksuhäiriöistä	7
2.2 Taustaa nuorten maksuhäiriöille	8
2.2.1 Laskun maksaminen ajallaan	9
2.2.2 Kulutuskäyttäytyminen	10
3 Rahoitustuotteet	11
3.1 Opintolaina	11
3.2 Luottokortit	11
3.3 Käyttöluotot	11
3.4 Pikavipit	12
4 Luottotieto- ja henkilötietolaki	12
4.1 Hyvä luottotietotapa	13
4.2 Luottotietorekisteriin merkittävät tiedot ja niiden säilytysajat	13
4.3 Velkojan ilmoittamat maksuhäiriöt	15
4.4 Palvelua koskevat veloitteet ja rekisteröidyn oikeudet	16
4.4.1 Palvelua koskevat veloitteet	16
4.4.2 Rekisteröidyn oikeudet	17
4.5 Henkilöluottotietojen luovuttaminen ja käyttö	18
5 Tie laskun saapumisesta maksuhäiriömerkintään	18
5.1 Viivästyskorko	19
5.2 Maksumuistutus ja maksuvaatimus	19
5.3 Hyvä perintätapa	21
5.4 Perintä oikeusteitse	21
6 Ulosotto	22
6.1 Velallisena ulosotossa	22
6.2 Saatavan vapaaehtoinen maksaminen	23
6.3 Ulosmittaaminen	24
6.3.1 Palkan, eläkkeen ja elinkeinotulon ulosmittaus	24
6.3.2 Kiinteän omaisuuden ulosmittaus	26
7 Mistä apua velkaongelmiin?	26
7.1 Velka- ja talousneuvonta sekä Takuu-Säätiön takaus	27
7.2 Yksityishenkilön velkajärjestely	28
8 Maksuhäiriöiden vaikutukset nuoren elämään.	29
9 Tutkimustulosten analysointi ja yhteenveto	31
9.1 Miten maksuhäiriöt vaikuttavat elämään? – Opiskelijoiden mielteitä	32
9.2 Opiskelijoiden tietämys maksuhäiriöistä	33
9.2.1 Väittämät ja oikeat vastaukset	34
9.2.2 Vastausten vertailu	36
10 Yhteenveto	43
Lähteet	46
Lainsäädäntö	48

Liitteet

- Liite 1 Kysymyslomake
- Liite 2 Oikein/väärin- väittämät

1 Johdanto

Yhä useammalla suomalaisella alle 30-vuotiaalla nuorella on jo syntyneitä maksuhäiriömerkintöjä. Määrä kasvaa vuosittain. Tilastojen katsominen on hälyttävää. Matka laskun eräpäivästä maksuhäiriömerkintään on kuitenkin verrattain pitkä, ja prosessin aikana avun hakeminen olisi useaan otteeseen mahdollista. Syntyessään maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa monia päivittäiseen elämään kuuluvia asioita. Etenkin itsenäisyyttä opettelevalle nuorelle maksuhäiriömerkinnän syntyminen saattaa olla ylivoimainen este.

Maksuhäiriöt ovat olleet mediassa esillä jo pitkään. Uutisointi ja työni pankissa saivat minut kiinnostumaan maksuhäiriöistä opinnäytetyön aiheena. Halusin käsitellä maksuhäiriöitä, niiden syntymistä sekä vaikutuksia elämään erityisesti nuoren aikuisen kannalta. Halusin selvittää syitä, miksi nuoret niin usein ajautuvat velkaongelmiin ja minkälaisia seurauksia ongelmista voi syntyä.

Nuoret rahoittavat yhä useammin elämäänsä hankkimalla erilaisia käyttö- tai kulutusluottoja. Myös luottokortit sekä opintolaina ovat yleisiä rahoitusmuotoja. Nuorten kulutus on tutkimuksien mukaan hyvin impulsiivista. Kulututusta kyllä rajoitetaan, mutta vasta pakon edessä. Anna-Riitta Lehtisen ja Johanna Leskisen 2005 tekemän tutkimuksen mukaan nuoret hakevat impulsiivisella kulutuksella parempaa elämää. Kuluttamiseen liittyy läheisesti myös ystävien hyväksyntä ja heidän kulutustottumuksena. (Lehtinen & Leskinen 2005.) Nuorisotutkimusverkoston vuonna 2002 tekemien haastatteluiden perusteella esimerkiksi otetaan myös vanhempien rahankäytöstä. Esimerkkiä otetaan siis sekä säästäväisestä että holtittomasta rahankäytöstä. (Autio, Eresmaa, Koljonen, Paju & Wilska 2002, 78.) Lehtisen ja Leskisen vuonna 2005 tekemän tutkimuksen mukaan nuoret ovat velkaantuneet eniten juuri silloin, kun he työssään ansaitsevat parhaiten. (2005.)

Nuorten talousosaamista on ruodittu esimerkiksi mediassa jo usean vuoden ajan. Kuten aikaisemmin mainitsin, tutkimuksen perusteella nuoret oppivat taloudenhoitamista vanhempien ja lähimmäisten ystävien esimerkkien avulla. Silti koulujen tulisi edistää ja monipuolistaa nuorten osaamista tälläkin osa-alueella. Liisa Peura-Kapanen onkin Helsingin Sanomiin 29.8.2012 kirjoittamassaan ar-

tikkelissa korostanut, että taloustiedon lisääminen kouluissa on haastavaa, koska opiskelijoiden kiinnostus raha-asioita kohtaan on vähäistä. Artikkelissa puhutaan myös pikavippi rajoituksista sekä talousosaamiseen liittyvien päällekkäisten toimintojen terävöittämisestä (Helsingin sanomat 29.8.2012.)

Tilastojen mukaan yhä useamman suomalaisen alle 30-vuotiaan nuoren talousosaaminen on huonoa. Maksuhäiriömerkintöjen määrän kasvua eivät tunnu rajoittavan edes useat organisaatiot, jotka on perustettu tukemaan ja auttamaan velka- ja talousongelmista kärsiviä ihmisiä. Esimerkiksi kunnalliset talous- ja velkaneuvojat auttavat suunnittelemaan elämää niin, että vaikeuksista voi selvitä. Myös Takuu-Säätiön lainatakaus ja yksityishenkilön velkajärjestely ovat keinoja selvitä ahdingosta. (Takuu-Säätiö 2012b.)

Suomessa luottotieto- ja henkilötietolaki turvaavat maksuhäiriömerkinnän saaneiden tasapuolisesta ja kunnioittavasta kohtelusta. Ne edesauttavat hyvää luottotietotapaa säätelemällä muun muassa luottotietoyritysten toimintaa. Luottotieto- ja henkilötietolakien läpikäyminen ja ymmärtäminen liittyy siis läheisesti opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön empiirinen osio painottuu osin strukturoidun kysymyslomakkeen sekä oikein/väärin - väittämien antaman tiedon analysointiin. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Saimaan ammattikorkeakoulun ensimmäisen ja toisen vuosikurssin liiketalouden opiskelijoiden tietämys maksuhäiriöihin liittyvistä asioista sekä niiden vaikutuksesta nuoren elämään. Tavoitteena on myös saada tietoa siitä, tulisiko Saimaan ammattikorkeakoulun lisätä maksuhäiriöihin liittyvää ohjausta ja opetusta nuorten talousosaamisen kehittämiseksi.

2 Taustaa opinnäytetyölle

Nuorten maksuhäiriöistä sekä niiden syntymisestä on tehty lukuisia tutkimuksia sekä kirjoitettu useita artikkeleita niin aikakauslehtiin, Internetiin kuin kirjallisuuteenkin. Nämä ovat hyvä pohja tutkimustani varten ja ne antavat myös hyvät lähtökohdat tämän työn lukijalle.

2.1 Tilastoja maksuhäiriöistä

Suomen Asiakastieto Oy:n rekisterissä oli vuoden 2012 lopussa 346 000 henkilöä. Viimeksi näin paljon maksuhäiriömerkinnän saaneita rekisterissä oli vuonna 1998, jolloin määrä oli kääntynyt ensimmäistä kertaa laskuun laman jälkeen. Enimmillään vuonna 1997 maksuhäiriömerkintöjä oli 368 000 suomalaisella. (Suomen Asiakastieto Oy 2013.) Vuoden 1997 tilastot tullaan luultavasti rikkoamaan vuoden 2013 aikana.

Ihmisten ahdingosta kertoo myös se, että Takuu-Säätiön valtakunnalliseen neuvontapuhelimeen Velkalinjaan on 17.8.2012 mennessä tullut lähes 18 000 soittoa, se on enemmän kuin koko vuoden 2011 aikana, jolloin soittoja tuli noin 17 000. Yhä useammalla apua tarvitsevalla ihmisellä on pikavippikierre. Vuonna 2010 pääasiallisesti pikavipeistä velkaantuneita soittajia oli 6 %. Vuonna 2012 heidän osuutensa on noussut jo 12 %:iin. Soittajien määrä on siis kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa. (Takuu-Säätiö 2012).

Nuorille, alle 30-vuotiaille, henkilöille rekisteröitiin vuoden 2012 tammi-huhtikuun aikana 32 400 uutta velkomistuomiomerkintää, jotka mahdollistavat saatavan perinnän ulosotossa. Rekisteröityjen määrä on vuodesta 2011 kasvanut 34 prosentilla. Toukokuun 11. päivänä julkaisemassaan uutisessaan ”Nuoret ovat taloudellisesti aktiivinen riskiryhmä” Takuu-Säätiö toteaaakin nuorten olevan yrityksille houkutteleva ja kiinnostava kohderyhmä aktiivisuutensa vuoksi, mutta samalla heihin liittyy kuitenkin varsin korkea riskiluokitus. (Takuu-Säätiö 2012).

Asiakastiedon 6.7.2011 julkaisemassa lehdistötiedotteessa oltiin huolissaan voimakkaasti kasvavista maksuhäiriömerkinnöistä. Tiedotteen mukaan maksuhäiriöisten riskiryhmä on erityisesti 25 - 29-vuotiaat miehet. Vuonna 2011 ikäryhmään kuuluvista miehistä 12,1 prosentilla oli maksuhäiriö. Tiedotteessa ko-

rostettiin myös sitä, että maksuhäiriöt ovat lähes yhtä yleisiä kaikissa ikäluokissa. Jopa 63 prosentilla miehistä on maksuhäiriömerkintä. Tarkastellessa täysi-ikäisiä, maksuhäiriöitä on 7,6 % kansalaisista. (Asiakastieto 2011.) Alle 30-vuotiailla on määrällisesti eniten maksuhäiriömerkintöjä, mutta vakavimmat ongelmat löytyvät vanhempia ikäluokkia tutkittaessa. (Yle uutiset 2012).

2.2 Taustaa nuorten maksuhäiriöille

Helsingin sanomissa 29.8.2012 julkaistussa artikkelissa kirjoittaja Liisa Peura-Kapanen toteaa, etteivät talousasiat kiinnosta opiskelijoita vielä peruskoulussa ja siksi yhä useampi joutuu omaan asuntoon muuttaessaan ja omista kustannuksistaan huolehtiessaan ongelmiin. Suurin osa nuorten maksuhäiriöistä syntyy vuokratähteistä, maksamattomista laskuista ja pikavipeistä. Peura-Kapanen korostaa, ettei suunniteltu pikavippien rajoitus ole ratkaisu ongelmaan, vaan nuorten talousosaamista tulisi huomattavasti parantaa. Pikavippien saamista on pyritty rajoittamaan esimerkiksi kieltämällä niiden myöntäminen yöaikaan. Taloustietoa tulisi hänen mielestä olla enemmän tarjolla etenkin merkittävässä elämänmuutoksissa kuten esimerkiksi itsenäistymisen aikana. Hän mainitsee esimerkkinä Britannian, jossa kurssit ja koulutuksia järjestetään työpaikoilla ja nuorten talousosaamiseen on panostettu erilaisin kiinnostavin materiaalein ja hankkein. Koulutukset ja kurssit ovat tuottaneet tulosta ja nuorten talousosaaminen on kehittynyt huomattavasti. Peura-Kapanen mielestä päällekkäisten toimintojen sijaan olisi hyvä terävöittää eri toimijoiden vastuualueita. Artikkelissaan hän korostaa opettajien, finanssialan, viranomaisien sekä median yhteistyön lisäämistä. (Peura-Kapanen. Nuoret tarvitsevat taloustietoa arkeensa. Helsingin Sanomat 29.8.2012.)

Orastavan aikuisuuden (18 - 30 ikävuoden välissä) aikana halutaan kokeilla erilaisia asioita ja ottaa riskejä ennen aikuistumista. Aikuistumiseen liitetään muun muassa vastuunkantaminen ja vakiintuminen. Tulevaisuuden nähdään nuoruuden aikana olevan mahdollisuuksia täynnä, ja se houkuttelee elämään täysillä. Useimmat nuorten maksuvaikeudet liittyvät luottokortteihin, kulutus- ja opintolainoihin, yllätyksenä tulleisiin asunto- ja elämiskustannuksiin sekä tilinlytyksiin ja pankkilainoihin. Ongelmia aiheutuu nuorten työttömyydestä, pätkätöistä ja pienistä tuloista, etenkin kun aikuistumiseen kuuluu arkielämän ruuhkau-

tuminen: muutetaan omaan asuntoon, vastataan omista kustannuksista, perustetaan perhe, hankitaan auto, oma talo sekä muita aikuisen elämään kuuluvia asioita. (Lehtinen & Leskinen 2005.) Aikuisuuden kynnyksellä halutaan kokeilla erilaisia asioita ja ottaa riskejä ennen vakiintumista ja vastuunkantamisen aloittamista. Riskikäyttäytyminen on nuorilla suurempaa kuin muilla ikäryhmillä, koska kaikki elämänsuunnat ovat vielä valittavissa ja vain harvoja asioita on lyöty lukkoon. (Lehtinen, Keskinen 2005, Arnett 2000 mukaan.) Nuoren velkaantumisen taustalla on usein talouden hallitsemattomuutta ja velkahuolien lisäksi nuorella saattaa olla usein varsin epäselvä elämäntilanne. Taustalla saattaa olla myös vaikeita ihmissuhteita tai psyykkisiä ongelmia. (Takuu Säätiö 2012.)

2.2.1 Laskun maksaminen ajallaan

Suomen Pankkiyhdistys on teettänyt useita tutkimuksia nuorten maksukäyttäytymisestä ja raha-asoiden hoitamisesta. Vuonna 2004 selvitettiin nuorten mieltä laskun maksamisesta ajallaan. (Keski-Opas 2008, 8 - 9.) Vuonna 2004 nuorista 70 % vastasi maksavansa laskunsa ajallaan. Vastaavasti 28 % vastanneista nuorista kertoi maksavansa yli puolet laskuista ajallaan. Ainoastaan 1 % ilmoitti maksavansa laskunsa yleensä vasta eräpäivän jälkeen. (Halonen 2004,28.) Niiltä nuorilta, jotka kertoivat maksavansa laskujaan usein vasta eräpäivän jälkeen, kysyttiin mitä laskuja he ovat jättäneet maksamatta. Vastanneista 48 % ilmoitti jättäneensä kännykkälaskunsa maksamatta. Vastaajista 9 % ilmoitti jättävänsä lehtien tilausmaksut ja vuokran maksamatta. (Halonen 2004, 29.)

Vuonna 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan suurin osa (96 %) nuorista piti laskun maksamista erittäin tärkeä tai tärkeänä asiana. Kuitenkin vastaajista 2 % ei pitänyt laskun ajallaan maksamista kovin tärkeänä ja 1 % ilmoitti, ettei maksaminen ajallaan ole laisinkaan tärkeää. (Halonen 2004, 25.) Laskun maksaminen ajallaan on perusedellytys sille, ettei maksuhäiriömerkintöjä tule. Vaikka suurin osa nuorista piti laskujen ajallaan maksamista erittäin tärkeänä, saattaa itse maksaminen olla eri asia. Jos laskun eräpäivänä tilillä ei olekaan rahaa ja laskun maksamista on lykättävä. Kun rahaa tulee, uusien maksettavien laskujen lisäksi saattaa olla pinkka maksamattomia, myöhässä olevia, laskuja. Tällöin

noidankehä on valmis ja sen katkaisemiseen tarvitaan talousymmärrystä ja -osaamista.

2.2.2 Kulutuskäyttäytyminen

Liisa Peura-Kapasen Kauppa- ja teollisuusministeriölle tekemässään tutkimuksessa ”Kuluttajien rahatalouden hallinta” on haastateltu 23 – 34-vuotiaita nuoria heidän rahankäytöstään. Nuorten mielestä oman rahatalouden ja sen hoito alkaa omaan asuntoon muutettaessa ja omista menoista huolehdittaessa. Useimmat haastateltavat pitivät taloudentilaansa heikkona. Haastatteluissa korostui kulutus, sen nautinnollisuus sekä sopeutuminen rajallisiin kulutusmahdollisuuksiin. Myös säästäminen tuli esille. Tutkimuksen mukaan nuorille rahatalouden hallinta on suuressa määrin lukuisten kulutustarpeiden ja niukkojen kulutusmahdollisuuksien välistä tasapainoilua. Eroja ei ollut opiskelevien ja työssäkäyvien nuorten kokemuksissa. Nuoret myönsivät, että rahaa menee myös turhuuksiin ja viikko ennen tilipäivää tai opintotuen maksupäivää tili saattaa olla tyhjä. Nuorien kulutus on lyhytjänteistä ja harkitsematonta. Kulututusta kyllä rajoitetaan, mutta vasta pakon edessä. (Peura-Kapanen 2005.) Haastatellut olivat sitä mieltä, että esimerkkiä otetaan vanhempien rahankäytöstä. Näin ollen säästäväinen rahankäyttö periytyy lapsille siinä missä holtitonkin. (Autio ym. 2002, 78.)

Nuorille pelkkien elinkustannusten suuruus on tullut yllätyksenä. Poika- tai tytöstävän merkitys on nuorille suuri asumiskulujen jakamisessa. Suhteen päättyessä moni nuori on joutunut maksuvaikeuksiin vuokratilustannusten kaksinkertaistuessa. (Lehtinen & Leskinen 2005, 92 - 97.) Impulsiivisella kulutuksella haetaan parempaa elämää. Kuluttamiseen liittyy myös ystävien hyväksyntä ja heidän kulutustottumuksensa. Nuoret haluavat nauttia elämästään ilman rahanhuolia. Moni nuori onkin ratkaissut ongelmat eri luottojen avulla. Tutkimuksen mukaan monet nuoret ovat velkaantuneet eniten juuri silloin, kun työssään ansaitsevat parhaiten. (Lehtinen & Leskinen 2005, 92–97.)

3 Rahoitustuotteet

Talouttaan hoitaessaan nuoret joutuvat usein turvautumaan erilaisiin rahoitustuotteisiin, kuten luottokortteihin, kulutusluottoihin, opintolainoihin ja pikavippeihin. Seuraavassa tarkastellaan nuorten yleisesti käyttämiä rahoitustuotteita.

3.1 Opintolaina

Nuorilla on opiskellessaan mahdollisuus nostaa valtion takaamaa opintolainaa. Opintolaina on osa opintotukea. Valtiontakaus on nykyään valmiina opiskelijalle, joka saa opintorahaa. Muussa tapauksessa lainatakaus haetaan Kansaneläkelaitokselta. Opiskelujen ajan opintolainasta maksetaan puolivuositain ainoastaan korot. Korot ovat pankkikohtaisia. Laina erääntyy maksettavaksi kaksi vuotta valmistumisen jälkeen. Elämäntilanteen mukaan pankin kanssa voi neuvotella erilaisista takaisinmaksu suunnitelmista.(Opintolaina ja luottotiedot.) Mikäli opiskelija ei pysty lainan takaisinmaksuun, maksaa valtio velan pankille. Valtio perii maksetun velan opiskelijalta.(Toikka 2005, 3–4.) Opintolainan valtiontakaus on 300 €/kk. Korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat voivat nostaa lukuvuoden lainansa kahdessa erässä. Mikäli opiskelijalla on maksuhäiriömerkintä, ei lainatakausta pääsääntöisesti myönnetä. Vuoden 2007 aikana jopa 549 opintolainahakemusta hylättiin maksuhäiriöiden tai takausvastuiden takia. (Rauhaniemi 2007.)

3.2 Luottokortit

Suomessa päätoimisesti opiskelevat ammattikorkea- tai yliopisto-opiskelijat voivat saada luottokortin 1000 euron luottorajalla. Luottokortin saamiseen edellytetään vähintään 90 suoritettua opintopistettä. Luottokortin hakijalla ei saa olla maksuhäiriömerkintöjä tai huonosti hoidettuja luottoja. Hakijalta ei edellytetä palkkatuloja tai työpaikkaa. (Keski-Opas 2008, 22.)

3.3 Käyttöluotot

Suomen pankkiyhdistyksen vuonna 2006 tekemän tutkimuksen mukaan 15 – 28 - vuotiaista nuorista peräti 21 %:lla oli jonkinlainen kulutusluotto käytettävissään. Vuonna 2004 vastaava luku oli 16 %. (Keski-Opas 2008, 23.) Pankit

myöntävät vakuudellisia kulutusluottoja esimerkiksi auton hankintaan tai remon-
tin tekemiseen. Useimmat pankit myöntävät myös vakuudettomia käyttöluottoja,
jotka tosin ovat pienempiä kuin vakuudelliset käyttöluotot. Käyttöluotto voi ilme-
tä myös esimerkiksi tilin luotto-ominaisuutena, osamaksusopimuksena tai kan-
ta-asiakaskorttiin liitettynä luotto-ominaisuutena. Vuonna 2006 tehdyn tutkimuk-
sen mukaan kulutusluottoja oli eniten 25 - 28 – vuotiailla työssäkäyvillä nuorilla.
Nuorilla kulutusluottoa on euromääräisesti keskimääräistä enemmän verrattuna
muihin ikäryhmiin. (Halonen 2006, 11–13.)

3.4 Pikavipit

”Elä tänään, maksa huomenna”, on erään pikavippiyrityksen mainosslogan. Yhä
useammat nuoret pitävät kulutustaan yllä eri yhtiöistä otetuilla pikavipeillä eli
pienlainoilla. Takuu-Säätiön velkaneuvontapuhelimeen soittavat ovat yleensä
työssäkäyviä ja yksinasuvia. Nuoria 18 - 30-vuotiaita soittajia on joka kymme-
nes. (Takuu-Säätiö 2012.)

Kesäkuuhun 2012 mennessä (toisen neljänneksen aikana) uusia pienlainoja
myönnettiin runsaalla 94 miljoonalla eurolla. Kappalemääräisesti niitä myönnet-
tiin 383 767 kappaletta. Uusia lainoja myönnettiin 19 % enemmän, kuin vastaa-
vana aikana vuonna 2011. Keskimääräinen pienlaina oli toisen neljänneksen
aikana 246 euroa ja sen takaisinmaksuaika oli keskimäärin 34,1 päivää. Pien-
lainojen kulut ovat suuria, sillä niiden ottajat maksoivat huhti-kesäkuun aikana
ottamistaan lainoistaan yli 22 miljoonaa euroa erilaisia kuluja. Lainoihin kohdis-
tuneet kulut olivat siten yli 23 % lainapääomasta. (Tilastokeskus 2012, 2.)

4 Luottotieto– ja henkilötietolaki

Eduskunnan 11.5.2007 säätämä ja hyväksymä luottotietolaki sekä 22.4.1999
hyväksytty henkilötietolaki määrittelevät pitkälti luottotietotoimintaan ja maksu-
häiriöihin liittyvät käytännöt. Luottotietolakia sovelletaan niin luottotietojen ke-
räämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön kuin muu-
hunkin käsittelyyn. (Luottotietolaki 11.5.2007/527.)

Luottotietolain tarkoituksena on varmistaa luovutettavien luottotietojen saata-
vuus, turvata yksityisyyden suoja sekä varmistaa luonnollisten henkilöiden oike-
us tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella. Turvates-
saan nämä yllä mainitut asiat luottotietolaki edistää hyvää luottotietotapaa. Luot-
totietolain yleinen valvonta kuuluu tietosuojavaltuutetulle. Tietosuojavaltuutetulla
on oikeus lain valvontaa varten saada salassapitosäännön estämättä nähtäväk-
seen tiedot luottotietojen käsittelystä. (Luottotietolaki.)

Henkilötietolakia sovelletaan luonnollista henkilöä koskevien tietojen automaat-
tiseen käsittelyyn, ellei luottotietolaissa toisin säädetä. Henkilötietolakia sovelle-
taan myös silloin, kun kerätyt henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus
muodostaa henkilörekisteri tai osa siitä. Laki ei sen sijaan koske henkilötietojen
käsittelyä silloin, kun luonnollinen henkilö suorittaa sen pelkästään henkilökoh-
taisesti tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiinsa. (Henkilötie-
tolaki 22.4.1999/523.)

Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän ja muita yksityisyyden
suojaava turvaavia perusoikeuksia. Perusoikeuksien toteutuminen on tarpeellista
henkilötietoja käsiteltäessä. Henkilötietolain tarkoituksena on myös edistää tieto-
jenkäsittelytavan kehittämistä ja hyvien tapojen noudattamista. (Henkilötietola-
ki.)

4.1 Hyvä luottotietotapa

Kaikessa luottotietojen keräämisessä, säilyttämisessä sekä luovuttamisessa on
noudatettava hyvää luottotietotapaa. Hyvällä luottotietotavalla tarkoitetaan luot-
totietojen laadun, tietoturvallisuuden sekä käsittelyn turvallisuuden valvontaa.
Hyvään luottotietotapaan kuuluu myös rekisteröityjen yksityisyyden suojasta
huolehtiminen. Luottotietotoimintaa harjoittavan on myös huolehdittava siitä,
että rekisteröidyt tulevat arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perus-
teella. (Luottotietolaki.)

4.2 Luottotietorekisteriin merkittävät tiedot ja niiden säilytysajat

Luottotietorekisterissä olevat merkinnät säilyvät rekisterissä yleensä kolme
vuotta. Säilytysaika voi lyhentyä kahteen vuoteen, mikäli merkinnän aiheuttanut

saatava maksetaan ja siitä toimitetaan tieto rekisterinpitäjälle. Tallennusaika voi myös pidentyä neljään vuoteen, jos henkilölle on tallennusaikana tehty uusi maksuhäiriömerkintä. (Suomen Asiakastieto 2012 b.)

Luottotietorekisteriin voidaan tallentaa useita tietoja rekisteröidystä. Nämä tiedot on kuitenkin poistettava rekisteristä tiettyjen vaatimusten mukaan. Rekisteriin voidaan yksilöintitietoina tallentaa rekisteröidyn nimi, yhteystiedot ja henkilötunnus, tai mikäli henkilötunnusta ei ole saatavilla, tieto syntymäajasta ja paikasta. Yksilöintitiedot on poistettava rekisteristä heti, kun muutkin merkinnät on poistettava. (Luottotietolaki.)

Rekisteriin voidaan tallentaa myös toimintakelpoisuutta kuvaava tietoja, kuten edunvalvontasuhte ja edunvalvojan tehtävät. Myös tieto siitä, miten rekisteröidyn toimikelpoisuutta on rajattu, on merkittävä rekisteriin. Toimintakelpoisuutta koskevat tiedot on poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun henkilön tiedot on poistettu holhousasioiden rekisteristä. (Luottotietolaki; Holhoustoimilaki 442/1999.)

Rekisteröity itse voi ilmoittaa rekisteriin luottokiellon, joka näkyy hänen tiedoissaan ja estää rekisteröidyn lainansaannin. Tämä merkintä on poistettava rekisteristä heti rekisteröidyn sitä pyytäessä. Luottotietorekisteriin voidaan luottokelpoisuuden arviointitietona merkitä luottokelpoisuutta koskeva luokitus tai muu luottokelpoisuutta osoittava arviointitieto. (Luottotietolaki.)

Rekisteriin voidaan tallettaa myös velkajärjestelytiedot, viranomaisen toteamat maksuhäiriötiedot sekä mahdolliset kuulutustiedot. Tiedot on poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu rekisteristä. Mikäli rekisterissä on kuitenkin sellaisia velkajärjestelytietoja, joita koskeva maksuohjelma on määrätty raukeamaan velallisen hakemuksesta, on tieto poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velallinen on luotettavasti todistanut maksuohjelman raukeamisen. (Luottotietolaki.)

Ulosottotietoina luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedot asiakohtaisesti eriteltyinä sellaisesta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus tai tieto pitkäkestoisesta ulosotosta. Tiedot on poistettava heti, kun ulosottomies on tehnyt peruuttamisilmoituksen, joka koskee pitkäkestoista tai aiheetonta ulosottoa. Muu

ulosottotieto on poistettava heti, kun rekisterinpitäjä saa tiedon ulosottoperusteen kumoamisesta, ulosotossa perittävänä olleen velan maksusta, ulosoton määräajan umpeen kulumisesta tai tuomiosta, jolla määräajan jatkaminen on kumottu. (Luottotietolaki.)

Rekisteriin on lisäksi merkittävä tieto, että maksuhäiriömerkintä on syntynyt takauksen tai vierasvelkapanttauksen johdosta, mikäli rekisteröity tätä pyytää. Rekisteriin voidaan rekisteröidyn pyynnöstä lisäksi merkitä myös muita tietoja maksuhäiriöön johtaneista syistä tai maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta. Rekisteriin on aina rekisteröidyn pyynnöstä, tai mikäli rekisteri on yleisesti saatavilla, merkitä tieto siitä, mitkä merkinnät ovat syntyneet maksun laiminlyönnistä. Merkintä on tehtävä, jos rekisterinpitäjällä on asiasta tieto tai hän saa luotettavan selvityksen rekisteröidyltä. (Luottotietolaki.)

4.3 Velkojan ilmoittamat maksuhäiriöt

Velkojan ilmoittamina maksuhäiriötietoina saa tallettaa tiedon kulutusluottosopimukseen perustuvasta maksun laiminlyönnistä, mikäli maksu on viivästynyt vähintään 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä. Tämä edellyttää, etteivät velallinen ja velkoja ole tehneet uutta maksusopimusta alkuperäisen eräpäivän jälkeen. Maksuhäiriötietojen ilmoittamisen ja tallentamisen edellytyksenä on lisäksi, että kulutusluottosopimuksessa, jota laiminlyönti koskee, on ollut maininta maksuhäiriötietojen luovuttamisesta rekisterinpitäjälle. Velkojan täytyy lähettää velalliselle kirjallinen maksukehoitus 21 päivää ennen tietojen luovuttamista rekisterinpitäjälle. Kirjeessä täytyy olla maininta siitä, että mikäli laskua ei makseta huomautuksesta huolimatta, maksuhäiriötiedot ilmoitetaan rekisterinpitäjälle ja tallennetaan luottotietojärjestelmään. (Luottotietolaki.)

Luottotietorekisteriin saa myös tallettaa velallisen tunnustamana maksuhäiriötietona tiedon rekisteröidyn maksujärjestelyjä koskevan sopimuksen yhteydessä antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa maksun laiminlyönnin. Tiedot on poistettava kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin. Mikäli maksuhäiriöt tai ulosottotiedot ovat viranomaisen ilmoittamia, ne tulee poistaa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tieto on tallennettu rekisteriin. Tietoa ei kuitenkaan tule poistaa rekisteristä, mikäli rekisteröityä koskeva uusi

maksuhäiriömerkintä on syntynyt ennen kuin määräaika aikaisemman merkinnän poistamiselle on kulunut. (Luottotietolaki.)

Velkojan on ilmoitettava rekisterinpitäjälle sellaisen saatavan suorituksen saamisesta, jonka laiminlyönnistä maksuhäiriömerkintä on rekisterin pitäjälle ilmoitettu. Merkintä maksusta voidaan tehdä, kun tieto on toimitettu rekisterinpitäjälle tai kun rekisteröity on pyytänyt merkinnän tekemistä ja esittänyt luotettavan selvityksen maksun suorittamisesta tai kun rekisterinpitäjällä on muutoin tieto maksusta. Tämäkin tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa sen tallentamisesta. (Luottotietolaki.)

4.4 Palvelua koskevat velvoitteet ja rekisteröidyn oikeudet

Luottotietotoiminnan laillisuuden ja rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi luottotietotoimintapalveluille on asetettu tietyt velvoitteet. Rekisteröidyllä puolestaan on tietyt oikeudet esimerkiksi virheen oikaisussa.

4.4.1 Palvelua koskevat velvoitteet

Lain mukaan luottotietotoimintaa harjoittava ei saa kieltäytyä antamasta yleiseen käyttöön perustetusta luottotietorekisteristä luottotietoja sille, joka tarvitsee niitä rekisteröityä koskevaa päätöstä tehdessään. Liiketoimintaharjoittajan on yksittäistapauksissa annettava luottotietoja niitä pyytävälle henkilölle, mikäli tietoja kysyvä luovuttaa tarvittavan selvityksen. Tarvittavalla selvityksellä tarkoitetaan pääasiassa hyväksyttävää syytä luottotietojen saamiseksi, sillä henkilöluottotietoja ei saa katsoa huvikseen. Tarvittavaksi selvitykseksi käy esimerkiksi alkava työ- tai vuokrasuhde. (Luottotietolaki.)

Merkintää luottotietorekisteriin ei voi koskaan saada tietämättään sillä, mikäli luonnolliselle henkilölle tehdään ensimmäistä kertaa merkintä luottotietorekisteriin, on siitä ilmoitettava rekisteröidylle henkilökohtaisesti. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi tieto rekisteröinnistä, rekisteröidyn oikeudesta tehdä oikaisuvaatimus sekä se, miten saatavan suorittaminen vaikuttaa rekisteriin. (Luottotietolaki.)

Jos luottotietoja haetaan ja käytetään esimerkiksi takauksen tai vierasvelkapan-
tin hyväksymistä tai antamista, luoton myöntämistä, vuokrasopimuksen teke-
mistä tai sopimusehtojen määrittelemistä varten, on huolehdittava siitä, että re-

kisteröity saa tiedon jo ennakkoon näiden tietojen käyttämisestä. Mikäli luottihakemus on hylätty luottotietorekisteristä saatujen henkilöluottotietojen perusteella, on tietoja hankkineen ilmoitettava välittömästi rekisteröidylle tietojen käytöstä ja siitä, mistä luottotietorekisteristä tiedot ovat peräisin. (Luottotietolaki.)

Luottotietotoimintaa harjoittavan on pidettävä huolta siitä, että kaikkea luottotietotoimintaa harjoitettaessa kaikkia rekisteröityjä kohdellaan tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti. Luottotietorekisteriin on aina jäätävä merkintä siitä, kenen luottotietoja rekisteristä on haettu ja mihin käyttötarkoitukseen niitä tarvitaan. Rekisteriin on myös jäätävä tieto siitä, kuka tietoja on kulloinkin hankkinut. Haettuja tietoja on lisäksi valvottava tietyin väliajoin. (Luottotietolaki.)

4.4.2 Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä itsellään on oikeus saada tietää, mistä rekisteriin tallennetut tiedot ovat peräisin ja kenelle häntä koskevia henkilöluottotietoja on viimeisen vuoden aikana annettu. Rekisteröity saa ilmaiseksi katsoa merkintöjään kerran vuodessa. Mikäli rekisteröity haluaa katsoa tietojaan useammin, on luottotietotoimintaa harjoittavalle maksettava kohtuullinen korvaus tietojen luovutuksesta. Mikäli tietoja on luovutettu terrorismin tai rahanpesun estämistarkoitukseen, ei rekisteröidyllä ole oikeutta tiedonsaantiin. (Luottotietolaki.)

Laki määrää, että rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä korjattava luottotietorekisterissä tai -lausunnossa oleva virheellinen, puutteellinen, vanhentunut tai muutoin harhaanjohtava tieto. Rekisterinpitäjän on myös rekisteröidyn sitä pyytäessä ilmoitettava oikaisusta sille, jolle virheellinen luottotieto on rekisteröidystä annettu. Rekisteröidyllä on oikeus käyttää virheen oikaisussa omaa kieltään, suomea tai ruotsia, sekä saada asiakirjat tällä kielellä. Mikäli rekisterinpitäjä kieltäytyy toteuttamasta rekisteröidyn oikaisuvaatimusta, on tästä annettava rekisteröidylle kirjallinen selvitys, josta käyvät ilmi lainkohdat sekä tosiseikat, joihin kieltäytyminen perustuu. Rekisteröidyllä on oikeus saattaa asia tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Tietosuojavaltuutetulla on oikeus määrätä rekisterinpitäjä tekemään rekisteröidyn vaatimat oikaisuimenpiteet ja hänellä on oikeus antaa tekemänsä päätöksen tueksi uhkasakko. (Luottotietolaki.)

4.5 Henkilöluottotietojen luovuttaminen ja käyttö

Luottotietolain 19 §:ssä säädetään henkilöluottotietojen luovuttamisesta ja niiden käyttämisen edellytyksistä. Periaatteessa henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää ainoastaan luoton myöntämisessä ja sen valvonnassa. Tietojen antaminen on lisäksi sallittua, mikäli tiedon antaminen perustuu laissa säädettyyn pykälään tai viranomaiselle laissa säädettyyn tiedoksisaantioikeuteen. Henkilötietojen luovuttaminen ja käyttäminen ovat kuitenkin sallittuja, mikäli tietoja tarvitaan

- Perinnän suunnitteluun
- Takauksen tai vierasvelkapantti hyväksymistä/antamista varten.
- Huoneenvuokrasopimuksen tekemiseen
- Sellaisen sopimuksen sopimusehtojen määrittelyyn, jonka tekemisestä ei lain mukaan voi kieltäytyä
- Rekisteröidyn velvoitteiden hoitokyvystä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten. Ehtona on, että rekisteröity on itse todistusta tai suositusta pyytänyt
- Terrorismin ja rahanpesun estämiseksi tai selvittämiseksi
- Työnhakijan tai työntekijän arvioimiseksi
- Tieteellisen tutkimuksen, tilastoinnin sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävän tekemiseen.

Muihin, kuin mainittuihin tarkoituksiin henkilöluottotietoja ei siis saada luovuttaa.

5 Tie laskun saapumisesta maksuhäiriömerkintään

Laskun saapuessa siihen on määritelty eräpäivä, johon mennessä lasku tulee palveluntarjoajalle maksaa. Mikäli laskua ei eräpäivänä makseta, alkaa se kerryttää viivästyskorkoa. Laskuttaja lähettää itse muutaman muistutuskirjeen ja mikäli nekään eivät tuota tulosta, siirretään laskun periminen yleensä perintäyhtiöille. Jos maksettavaa ei ole suoritettu velkojalle tai perintätoimistolle vapaaehtoisesti, niillä on oikeus viedä asia oikeuteen saadakseen tuomion, jolloin velkaa voidaan periä viranomaisvoimin. (Kuluttajavirasto 2013.)

5.1 Viivästyskorko

Mikäli eräpäivä on ennalta sovittu, viivästyskorko alkaa eräpäivästä. Jos eräpäivää ei ole sovittu, alkaa viivästyskorko 30 päivän kuluessa siitä, kun laskuttaja on lähettänyt laskun tai muulla tavoin vaatinut velalliselta suoristusta. (Kuluttajavirasto 2012b.)

Viivästyskorko määräytyy korkolain mukaan. Viivästyskorko on Euroopan keskuspankin puolivuositain määrittämä viitekorko johon lisätään enintään 7 prosenttiyksikköä. Suomen Pankki ilmoittaa vahvistetun viitekoron ja viivästyskoron kokonaismäärän sekä sen voimassaolon aina kesäkuun ja joulukuun lopussa. (Kuluttajavirasto 2012a.) Vuonna 2011 heinäkuun ja joulukuun välisenä aikana viivästyskorko oli 8,5 %. Vuoden 2012 ajan sen on ollut 8 %. Myös vuoden 2013 alussa viivästyskorko on määrätty 8 %:n tasolle. (Suomen Pankki.) Viivästyskoron sovittelu on mahdollista, jos maksuviivästys on johtunut maksuvaikeuksista, joihin velallinen on joutunut esimerkiksi sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi tai pääasiallisesti ilman omaa syytään. (Kuluttajavirasto 2012a.)

5.2 Maksumuistutus ja maksuvaatimus

Velkojalla on oikeus lähettää maksumuistutus kahden viikon kuluttua eräpäivästä, mikäli laskua ei ole maksettu. Toisen maksumuistutuksen velkoja saa lähettää kahden viikon kuluttua edellisen maksumuistutuskirjeen lähettämisestä. Velkojalla on oikeus veloittaa maksumuistutuksesta enintään viiden euron kulu/muistutus. (Kuluttajavirasto 2010a.)

Mikäli laskua ei makseta laskuttajan lähettämistä maksumuistutuksista huolimatta, lähettää ammattimainen perijä maksuvaatimuksen. Maksuvaatimuksessa on mainittava seuraavat seikat:

- velkojan sekä perintätoimeksiantoa hoitavan yrityksen nimi ja osoite
- velan peruste
- tiedot velasta eli pääoma, korko, viivästyskorko sekä perintäkulut eriteltyinä ja yhteenlaskettuna
- maksun saaja, maksutapa ja maksuosoite

- velallisen mahdollisuudet esittää huomautuksia velan määrästä ja perusteesta
- jos koron laskentaperusteet eivät näy maksuvaatimuksessa, maininta siitä, että velallisella on oikeus pyynnöstä saada selvitys korkojen määrästä

Maksuvaatimuksesta perittävät kulut määräytyvät perittävänä olevan pääoman mukaan. Mikäli perittävä pääoma on 250 € tai vähemmän, perintäkuluina voidaan periä korkeintaan 21 €. Mikäli saatavan pääoma ylittää 250 €, voidaan perintäkuluina periä 45 €. Jos kyseessä taas on suoraan ulosottokelpoinen saatava, esimerkiksi kunnan terveystakeskusmaksu, on perintäkulu 12 € perittävästä summasta huolimatta. Edellytyksenä kulujen vaatimiselle on, että edellisen maksumuistutuksen tai edellisen maksuvaatimuksen lähettämisestä on kulunut vähintään kaksi viikkoa. (Kuluttajavirasto 2010a.) Summat ovat muuttumassa vuoden 2013 aikana.

Toisesta maksuvaatimuksesta perittävien kulujen määrän on oltava aina ensimmäisestä maksuvaatimuksesta vaadittavia kuluja pienempi. Tämä siksi, että ammattimaisen perijän harjoittamassa perinnässä suurin työmäärä liittyy toimeksiannon vastaanottamiseen ja ensimmäisen maksuvaatimuksen lähettämiseen. Sen jälkeen toisen maksuvaatimuksen lähettäminen on lähinnä mekaanista. (Kuluttajavirasto 2010a.)

Perintäkuluille on asetettu myös kokonaismäärä, minkä yhdestä kuluttajasaatavasta voi periä. Jos velan pääoma on 250 € tai vähemmän, erilaisina kuluina saa enintään periä 190 €. Kuluja saa enintään periä 220 €, mikäli perittävä pääoma on yli 250 €. Jos kyse on suoraan ulosottokelpoisesta saatavasta, kuluja saa periä enintään yhteensä 59 €. Asetetut perintäkulujen enimmäismäärät voi ylittää ainoastaan silloin, jos perintä on vaatinut perintätoimistolta poikkeavan paljon työtä. Kulujen ylittäessä enimmäismäärät on perintätoimiston ilmoitettava kuluttajalle, mistä toimenpiteistä summa koostuu ja, että perittävä summa ylittää enimmäismäärän. Suoraan ulosottokelvollisten saatavien kulujen enimmäismääriä ei voi koskaan ylittää. Mikäli kuluttaja on maksanut laskun vähintään neljä päivää ennen perintäkirjeen päiväystä, hänen ei tarvitse maksaa perintäkuluja. (Kuluttajavirasto 2010a.)

5.3 Hyvä perintätapa

Hyvää perintätapaa säännöstellään laissa saatavien perinnästä (22.4.1999/513). Lain tarkoituksena on turvata velallisen asemaa perinnässä niin, että häntä kohdellaan tasapuolisesti ja kunnioittavasti.

Laki määrää, ettei perinnässä saa käyttää soveliaasta perintätavasta poikkeavaa tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelytapaa. Tämä tarkoittaa lähinnä sitä, ettei perinnässä saa antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seurauksista, aiheuttaa velallisen kohtuuttomia kuluja tai tarpeetonta haittaa eikä vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa. (Laki saatavien perinnästä.)

Laissa säädetään myös, että velallisella on oikeus pyynnöstään saada velkojalta maksutta ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä ja perusteista, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys saatavana olevan pääoman koroista ja kuluista sekä niiden määräytymisestä. Mikäli velallinen pyytää erittelyn tai selvityksen useammin kuin kerran vuodessa, velkojalla on oikeus saada velalliselta kohtuullinen korvaus erittelyn tai selvityksen laatimisesta aiheutuvista kustannuksista. (Laki saatavien perinnästä.)

5.4 Perintä oikeusteitse

Mikäli velkaa ei vapaaehtoisesti maksumuistutuksista ja maksuvaatimuksista huolimatta velkojalle suoriteta, on velkojalla tai perintätoimistolla oikeus viedä asia oikeuteen saadakseen tuomion, jonka avulla velkaa voidaan periä viranomaistoimin. (Kuluttajavirasto 2012c.)

Tällöin tuomioistuin lähettää velkojan tekemän haastehakemuksen velallisen tiedoksi postitse. Velallisen tulee vastata haastehakemukseen ainoastaan silloin, jos hän katsoo, että velkojan vaatima määrä on virheellinen tai ettei hän ole vastuussa velasta. Suullinen käsittely järjestetään vain, jos velallinen esittää perusteltuja asiaan vaikuttavia väitteitä. (Kuluttajavirasto 2012c.)

Tuomiossa velallinen määrätään maksamaan koko velka kerralla, eikä velallinen voi pyytää tuomioistuimelta velan maksamista erissä. Neuvottelu tapahtuu

joko velkojan tai asiaa hoitavan perintätoimiston kanssa. Riidattomissa velkomisasioissa oikeudenkäyntikulut lisäävät velan määrää.

	Velan pääoma alle 300 euroa	Velan pääoma vähintään 300 euroa mutta enintään 1000 euroa	Velan pääoma yli 1000 euroa tai häättö
Perustaksa	50 euroa	80 euroa	110 euroa
Korkea taksa	80 euroa	120 euroa	160 euroa

Kuva 1. Oikeudenkäyntikulujen määrä. (Oikeusministeriön asetus 452/2012).

Oikeudenkäyntikulut tuomitaan maksettavaksi vaatimuksen mukaisesti joko perustaksan tai korkean taksan mukaisina. Lisäksi velkoja voi vaatia oikeudenkäyntimaksun, jonka määrä vaihtelee 60 - 80 euron välillä. (Oikeusministeriön asetus 452/2012.) Kun tuomio pannaan täytäntöön, siitä syntyy maksuhäiriömerkintä velallisen luottotietoihin.

6 Ulosotto

Tuomio mahdollistaa velan perimisen ulosotossa. Velkoja ilmoittaa velan ulosotoperintään ja velallinen saa perimiskirjeen ulosottomieheltä. Velkoja voi ottaa häneen yhteyttä ja yrittää sopia maksusuunnitelmasta. Ulosottoon oikeutettua saatavaa peritään palkasta tai omaisuudesta. (Oikeuslaitos 2012a.) On hyvä muistaa, että kaikkien velkojen perimiseen ei tarvitse tuomioistuimen päätöstä, sillä esimerkiksi sakot ja muut rangaistusmaksut sekä terveyshuollon sosiaalimaksut ovat suoraan ulosottokelpoisia, ilman tuomioistuimen päätöstä.

Ulosottoviranomaisen tehtävänä on valvoa sekä velkojan että velallisen etua. Viranomaiset pyrkivät siihen, että velallinen maksaa velkansa vapaaehtoisesti maksukehotuksella. Jos maksua ei kuitenkaan saada, tehdään palkan, eläkkeen, elinkeinotulon tai omaisuuden ulosmittaus.

6.1 Velallisena ulosotossa

Kun velkoja on pyytänyt ulosottomieheltä toimia saatavansa perintään, lähettää ulosottomies velalliselle vireilletuloilmoituksen, jossa on saatavan tiedot ja asiaa hoitavan kihlakunnanulosottomiehen yhteystiedot. Ilmoitus sisältää myös yhteydenottokehotuksen ja ennakoilmoituksen tulevasta ulosmittauksesta. Ulosot-

tomiehen pyrkimyksenä on saada velallinen maksamaan saatava vapaaehtoisesti, joten velalliselle lähetetään vireilletuloilmoituksen lisäksi vielä yksi maksukehotus. Ulosottoon vireille tullut saatava on ulosmittauksen uhalla maksettava maksukehotuksessa mainittuna eräpäivänä. Erityisestä syystä ja velallisen pyynnöstä maksuaikaa voidaan antaa enintään kolme kuukautta. Mikäli perittävä on lapsen elatusapu, maksuaikaa ei saa antaa. (Oikeuslaitos 2011a.)

6.2 Saatavan vapaaehtoinen maksaminen

Saatavan maksamiseksi vapaaehtoisesti ulosottomies voi tehdä velallisen kanssa maksusuunnitelman. Maksusuunnitelman yksityiskohdat harkitaan aina tapauskohtaisesti. Maksusuunnitelman maksut ovat samansuuruisia, kuin mitä olisi palkan tai elinkeinotulon ulosmittauskin. Myös noudatettavat helpotukset ovat pääosin samanlaisia kuin palkan tai elinkeinotulon ulosmittauksessa. Veronpalautukset voidaan ulosmitata maksusuunnitelmasta huolimatta. (Oikeuslaitos 2011b.)

Maksusuunnitelman ohella tehdään tarvittaessa ulosmittaus, jonka avulla varmistetaan sopimuksen toimiminen: mikäli velallinen ei noudata maksusuunnitelmaa, ulosmitattu omaisuus myydään. Jos velallinen taas noudattaa maksusopimusta ja maksaa saatavat ajallaan, ulosotto raukeaa ja pantattu omaisuus palautetaan velalliselle. Maksusuunnitelma voidaan todeta rauenneeksi esimerkiksi silloin, kun velalliselle tulee uusia saatavia perittäväksi ulosottoon tai jos velallinen hoitaa ulosmitattua omaisuutta huonosti. Jos voimassaoleva maksusuunnitelma todetaan rauenneeksi, on vaihtoehtoina joko myydä ulosmitattu omaisuus tai tehdä uusi, olosuhteita vastaava maksusuunnitelma. (Oikeuslaitos 2011b.)

Maksusuunnitelman lisäksi ulosottomiehellä ja velallisella on käytettävissään maksusopimus, jossa ulosottomies voi toimittaa palkan tai elinkeinotulon ulosmittauksen velallisen ja ulosoton hakijan (=velkojan) tekemän kirjallisen sopimuksen perusteella. Ulosottomies voi palkan ulosmittauksen sijasta antaa velalliselle luvan tehdä sopimuksen mukaiset suoritukset suoraan ulosottomiehelle. Sopimuksella voidaan rajoittaa ulosmittauksen määrää ja kesto. Maksusopi-

muksen ohella tehdään tarvittaessa turvaava ulosmittaus, kuten maksusuunnitelmassakin. (Oikeuslaitos 2011b.)

6.3 Ulosmittaaminen

Mikäli velallinen ei kykene maksamaan saatavia vapaaehtoisesti, joudutaan velallisen tuloa tai omaisuutta ulosmittaamaan. Velallisen tulee olla yhteydessä asiaa hoitavaan ulosottomieheen. Ulosottomiehen kanssa velallinen voi yhdessä suunnitella ulosoton täytäntöönpanoratkaisut. Jos velallinen laiminlyö yhteydenoton ulosottomieheen, tehdään täytäntöönpanoratkaisut ulosottomiehen hankkimien tietojen perusteella. (Oikeuslaitos 2011c.)

Ulosmittauksella pyritään varmistamaan, että perittävänä oleva saatava tulee maksettua. Velallisen tuloja ja omaisuutta ulosmitataan niin paljon, että ulosotossa oleva velka tulee maksetuksi. Tavallisimmin ulosmittaus kohdistuu velallisen palkka -, eläke- tai elinkeinotuloon. Laajassa ulosmittauksessa ulosmitattavaa omaisuutta ovat myös ajoneuvot, arvopaperit, asunto-osakkeet, veronpalautukset, pankkitalletukset ja käteinen raha. Myös kiinteää omaisuutta voidaan ulosmitata. Tavanomaista koti-irtaimistoa ei kuitenkaan ulosmitata. (Oikeuslaitos 2011c.)

6.3.1 Palkan, eläkkeen ja elinkeinotulon ulosmittaus

Palkasta (sis. lomarahat, luontoisedut, provisiot ja erilaiset palkkiot), eläkkeestä, työttömyyskorvauksesta tai äitiyspäivärahasta voidaan ulosmitata pääsääntöisesti yksi kolmasosa. Veronpalautukset taas voidaan ulosmitata täysimääräisenä, mikäli saatava ylittää palautuksen määrän. Sosiaaliavustukset ja -tuet, kuten asumistuki ja lapsilisä eivät ole ulosmittauskelpoisia. Ulosmitattava määrä lasketaan nettotuloista. Ulosottomies lähettää tulojen maksajalle maksukiellon, jonka perusteella tämä suorittaa ulosottopidätyksen. Ulosmittaus jatkuu kunnes velka on maksettu. Velallisella on mahdollisuus valittaa ulosmittauksesta käräjäoikeuteen. (Oikeuslaitos 2012b.)

Suojaosuuden määrä 1.1.2013 alkaen:

Velallinen yksin: 669,00 €

Velallinen
+1 elatuksen varassa: 909,30 €

Velallinen
+2 elatuksen varassa: 1149,60 €

Velallinen
+3 elatuksen varassa: 1389,90 €

Perheeksi katsotan velallisen elatuksen varassa oleva avio- tai avopuoliso, rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli sekä samassa taloudessa asuvat omat ja puolison alaikäiset lapset ja ottolapset. Mikäli puolisollla tai lapsilla on omia tuloja, jotka ylittävät suojaosuuden määrän, ei heitä oteta huomioon suojaosuutta määrättäessä. Mikäli velallisen tulot ovat suojaosuutta pienemmät, ei ulosmittausta palkasta suoriteta. (Oikeuslaitos 2012 b.)

Ulosmittauksissa on myös lievennyksiä, joita voidaan käyttää esimerkiksi velallisen sairauden ja työttömyyden aikana. Jos velallinen on ollut pitkään työttömänä, voidaan ulosmittausta lykätä enintään neljä kuukautta. Edellytyksenä lykkäämiselle on, ettei hakijan maksunsaanti olennaisesti vaarannu. Kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, voidaan ulosmittaus keskeyttää määräajaksi. Velallisella on oikeus kahteen vapaakuukauteen vuodessa ja ne annetaan viran puolesta eli automaattisesti. Muilla perusteilla velalliselle voidaan antaa enintään kolme maksuvapaata kuukautta vuodessa. Mikäli velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään verrattuna liian korkeat, voidaan ulosmittaaminen lopettaa määräajaksi. Myös esimerkiksi silmälasien tai uuden kodinkoneen hankinta on ulosmittauksen keskeyttämiseen riittävä syy. (Oikeuslaitos 2012 b.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan saamasta elinkeinotulosta voidaan pääsääntöisesti ulosmitata yksi kuudesosa. Elinkeinotulon ulosmittauksessa sovelletaan soveltuvien osien palkan ulosmittauksen menettely- ja suojaosuussäännöksiä. Ulosottopidätyksen toimittaa elinkeinotulon maksaja ulosottomiehelle maksukiellon mukaisesti. (Oikeuslaitos 2011 e.)

6.3.2 Kiinteän omaisuuden ulosmittaus

Ulosmitattua omaisuutta voidaan myydä tai se voidaan laittaa esimerkiksi maksusuunnitelman vakuudeksi. Ulosmitattua omaisuutta myytäessä on kuitenkin hyvä muistaa, että myynnistä saaduista tuloista maksetaan saatavana olevat velat ja kulut ja loput omaisuuden myynnistä saadut varat on tilitettävä velalliselle. (Oikeuslaitos 2012a.)

Pääsääntö on, että irtain omaisuus ulosmitataan aina ennen kiinteää omaisuutta ja viimeiseksi ulosmitataan omaisuus, jota velallinen tarvitsee eniten. Velallisella on myös jossain tapauksissa oikeus vaikuttaa ulosmittauskohteen valintaan osoittamalla tietty omaisuus ulosmitattavaksi. (Oikeuslaitos 2011d.)

Mikäli velallinen yhdessä toisen henkilön kanssa omistaa jonkin ulosmitattavan omaisuuden, on toisella osapuolella mahdollisuus lunastaa velallisomistajan osuus omaisuudesta. Mikäli toinen osapuoli ei käytä lunastusoikeuttaan, voidaan yhteisomistuksessa oleva omaisuus myydä ulosottomenettelyssä ja palauttaa toiselle osapuolelle hänen osuutensa mukainen määrä myyntihinnasta. Velallisen osuus myyntihinnasta menee tietenkin ulosottosaatavien maksamiseen. (Oikeuslaitos 2011d.)

7 Mistä apua velkaongelmiin?

Maksuvaikeuksien ja velkaongelmien ratkaisemiseen on erilaisia keinoja, sen mukaan, kuinka vakava tilanne on (Kuva 2).

Kuva 2. Velkojen järjestely. (Takuu-Säätiö 2012b.)

Ongelmat on pyrittävä ratkaisemaan ensisijaisesti jollakin vapaaehtoisella järjestelyllä, kuten maksusuunnitelmalla tai Takuu-Säätiön takauksella. Mikäli ongelmia ei pystytä ratkomaan vapaaehtoisilla menettelykeinoilla, voidaan hakea tuomioistuimen vahvistamaa yksityishenkilön velkajärjestelyä. Joissakin tapauksissa parhain apu löytyy ulosottoperinnästä. (Takuu-Säätiö 2012b.)

7.1 Velka- ja talousneuvonta sekä Takuu-Säätiön takaus

Avun hakeminen kannattaa aloittaa kunnallisesta velka- ja talousneuvonnasta. Neuvonta on kunnissa lakisääteistä ja asiakkaille maksutonta. Asiantuntijat auttavat velkaongelmaista velkatilanteen kartoituksessa, neuvotteluissa velkojen kanssa, maksuaikataulujen ja velkojen järjestelyssä sekä tuomioistuimelle tehtävän velkajärjestelyhakemuksen ja maksuohjelman laatimisessa ja tarkastamisessa. Velkaneuvonnasta saat myös tietoa erilaisista tukipalveluista sekä velkojen järjestelymahdollisuuksista. (Kuluttajavirasto 2012d.) Lappeenrannassa velkaneuvontaa tuottaa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus.

Ratkaisu velkaongelmiin saattaa myös olla useiden eri velkojen yhdistäminen yhdeksi uudeksi luotoksi. Takuu-Säätiö myöntää lainatakauksia pankista nostettavaan järjestelyluottoihin henkilöille, joiden velkaongelmat ovat ratkaistavissa yhdellä uudella luotolla. Takaus myönnetään, mikäli velkaantuminen on johtunut arvaamattomasta syystä, esimerkiksi pitkäaikaisesta työttömyydestä. Takauk-

sen saaminen edellyttää lisäksi, että velkakierteeseen johtaneet syyt ovat hallinnassa eikä riskejä uuden velkakierteen syntymiselle ole näkyvissä. Takauksen saaneiden ihmisten tilanteen tulee olla vakiintunut ja heillä tulee olla mahdollisuus pitkäjänteiseen velkojen hoitamiseen tulevaisuudessa. Järjestelyluoton voi saada, vaikka velat olisivat perinnässä tai ulosotossa. Myöskään maksuhäiriömerkintä ei ole este takauksen saamiselle. Takauksen voi saada pääsääntöisesti ainoastaan kerran. Takauksia myönnetään Raha-automaattiyhdistyksen Takuu-Säätiölle myöntämää pääomavarausta vastaan. (Takuu-Säätiö 2012c.)

7.2 Yksityishenkilön velkajärjestely

Mikäli vapaaehtoiset maksuvaikeuksien ratkaisutavat eivät ole käytettävissä ongelmien laadun vuoksi, on mahdollista hakea tuomioistuimelta päätöstä yksityishenkilön velkajärjestelyyn. Velkajärjestelyn tavoitteena on korjata yksityishenkilöiden talous- ja velkaongelmia, ja se on tarkoitettu ratkaisuksi kaikista vakavimpiin velkaongelmiin. Se on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat muuten kuin tilapäisesti kykenemättömiä maksamaan velkojaan. Yksityishenkilön velkajärjestelyllä tarkoitetaan toimintatapaa, jossa velallinen sitoutuu maksamaan velkojaan tietyn ajan maksukykyensä mukaan. Tämän ajan kuluttua hän vapautuu velvollisuudestaan maksaa loppuja velkojaan. (Advice 2012.)

Tuomioistuimeen tehdään hakemus, johon merkitään velallisen nykyiset tulot, menot ja varallisuus, sekä selvitys velallisen velkaantumisesta. Mikäli velkajärjestelylle ei ole estettä, määrää käräjäoikeus sen alkamaan. Lisäksi se määrää erillisen selvittäjän laatimaan velalliselle maksuohjelman. Maksuohjelman mukaista maksuvaraa laskettaessa otetaan huomioon sekä velallisen että hänen kanssaan samassa taloudessa asuvan perheen tulot ja menot. Maksuohjelma vahvistetaan käräjäoikeudessa. Sen kesto on tavallisten velkojen osalta yleensä kolmesta viiteen vuotta. Mikäli velallisella on vakuusvelkaa, jonka vakuutena oleva omaisuus säilytetään tai laina on yksityishenkilön antama, on ohjelma yleensä pidempi. (Advice 2012.)

Mikäli velallisen toimeentulossa tapahtuu pysyviä muutoksia maksuohjelman aikana, voidaan ohjelmaan hakea muutosta käräjäoikeudesta. Lisäsuoritusvelvollisuus syntyy, jos velallinen saa tulojen lisääntymistä tai kertaluonteisia

etuuksia, esimerkiksi perintöä tai arpajaisvoittoja. (Advice 2012.) Kyseiset ”ylimääräiset” tulot velkoja joutuu tilittämään velkojille, jos etuuksien määrä ylittää asetuksella säädetyn määrän: ” *Jos velallinen saa maksukykyään parantavan perinnön, lahjan tai muun kertaluonteisen suorituksen, jonka määrä yksin tai yhdessä muiden suoritusten kanssa ylittää 1 000 euroa, velallisen on maksettava velkojille 1 000 euron ylittävä osa tällaisten suoritusten yhteenlasketusta määrästä.*” (Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä.)

Maksuohjelma määrätään raukeamaan, mikäli velallinen ei noudata sitä ja esimerkiksi velkaantuu lisää. Laiminlyönteihin voi liittyä myös rikosoikeudellinen vastuu. Jos maksuohjelma määrätään raukeamaan, velallinen joutuu vastaamaan kaikista veloistaan täysimääräisesti. Jos velallinen noudattaa maksuohjelman määräyksiä ja velkajärjestelylain säännöksiä sekä maksaa maksuohjelman mukaiset suoritukset kokonaisuudessaan, velkajärjestely päättyy ja velallinen vapautuu kokonaisuudessaan velkajärjestelyveloistaan. (Advice 2012.)

8 Maksuhäiriöiden vaikutukset nuoren elämään.

Maksuhäiriömerkinnöillä on laajoja ja pitkäkestoisia vaikutuksista normaaliin elämään. Näitä vaikutuksia kuitenkin tulee harvoin mietittyä. Totuus kuitenkin on, että merkinnät vaikeuttavat tai ainakin huomattavasti rajoittavat normaalia elämää.

Kaikkein rajoittavimpana tekijänä voidaan pitää vuokra-asunnon saamisen vaikeutta. Nykyään lähes jokainen vuokranantaja tarkastaa asunnonhakijan luottotiedot ennen vuokrasopimuksen allekirjoitusta. Maksuhäiriömerkintä yleensä estää monien vuokra-asuntojen saamisen, etenkin mikäli rekisteröidyt maksuhäiriöt ovat syntyneet maksamattomista vuokrista. Asumiseen liittyvät läheisesti sähkö ja vesi sekä netti- ja puhelinliittymät. Kyseisten palveluiden saaminen saattaa edellyttää suurienkin vakuuksien tai ennakkomaksujen maksamista. Vaikka näiden peruspalveluiden tarjoaminen on pakollista kuluttajille maksuhäiriömerkinnöistä huolimatta, voi niiden saaminen estyä, mikäli tällaisesta palvelusta tullut lasku on maksamatta. Huomioitavaa on, ettei maksuhäiriömerkintä kuitenkaan vaikuta pre paid - liittymän saamiseen. Vapaaehtoisten vakuutusten

saaminen vakuutusyhtiöiltä saattaa olla maksuhäiriömerkintöjen vuoksi hyvin hankalaa tai monessa yrityksessä jopa mahdotonta. (Kuluttajaliitto 2012.)

Maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat lisäksi olennaisesti esimerkiksi pankkiasiointiin. Maksuhäiriö sinänsä ei aina merkitse, ettei lainaa saisi. Tilanne riippuu usein maksuhäiriön vakavuudesta ja talouden kokonaistilanteesta lainanhakuhetkellä. Vakuudettomia lainoja maksuhäiriömerkinnän saaneelle ei anneta ja vakuudellisiinkin lainoihin vaaditaan yleensä huomattavasti normaalia suuremmat vakuudet, mikäli pankki päättää lainan myöntää. (Kuluttajaliitto 2012.) Maksuhäiriömerkintä vaikuttaa usein myös lainan korkoon, sillä lainan myöntäminen merkinnän saaneelle on pankille melko suuri riski, jota halutaan kompensoida suuremmalla korolla. Vaikka opintolainalla on valtion takaus, ei se automaattisesti tarkoita, että lainan saa maksuhäiriömerkinnästä huolimatta. Merkintä voi olla siis este myös opintolainan myöntämiselle (Kuluttajaliitto).

Pankissa työskentelevänä tiedän, että luotto- ja pankkikorttien saaminen on lähes mahdotonta, mikäli asiakkaalla on maksuhäiriömerkintä. Hyvin usein merkinnän saaneelta otetaan myös jo olemassa olevat luotto- ja pankkikortit pois lisävahingon estämiseksi. Jotkut pankit myöntävät poisotettujen pankkikorttien tilalle esimerkiksi Visa Electron -kortin, joka tekee ostosten veloitusvarauksen reaaliaikaisesti tililtä. Kaikki pankit eivät tosin myönnä edes näitä kortteja. Peruspankkipalvelut on turvattava jokaiselle kuluttajalle maksuhäiriöstä huolimatta. Pankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä tilin avaamisesta silloin, kun merkinnän saaneella on jo yksi pankkitili, joka täyttää hänen perustarpeensa.

Maksuhäiriömerkinnät rajoittavat lisäksi suurempien hankintojen ostamista osamaksulla. Pikavippiyhtiöt eivät anna pienlainaa maksuhäiriöisille eivätkä yritykset suostu tekemään osamaksukauppasopimusta merkinnän saaneen kanssa. Ainut vaihtoehto tällöin on maksaa ostettava tuote käteisellä. Nettikaupasta tai etämyynnistä ostettuja tuotteita ei lähetetä merkinnän saaneelle ostajalle laskua vastaan vaan tavarat lähetetään joko postiennakolla tai ennakkomaksua vastaan. (Kuluttajaliitto 2012.)

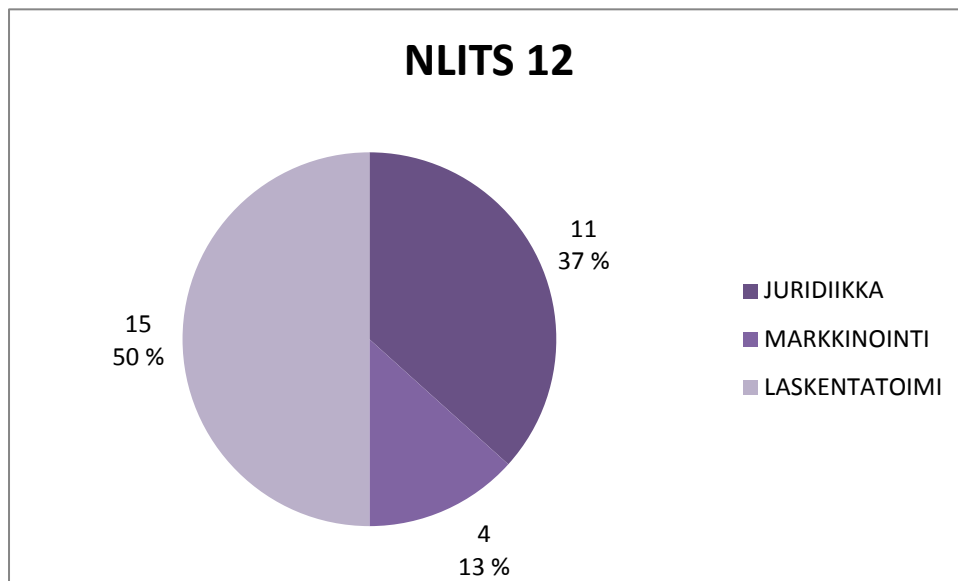
Myös työpaikan saaminen saattaa vaikeutua, sillä yhä useammat työnantajat tarkistavat potentiaalisten hakijoiden luottotiedot. Puhtaita luottotietoja vaadi-

taan etenkin työssä, joka sisältää paljon taloudellista vastuuta, rahan käsittelyä, taloudellisten päätösten tekemistä tai vierailuja yksityiskodeissa. (Kuluttajaliitto 2012.) Yhä useampi työntekijä haluaa työntekijänsä luottotietojen olevan puhtaat, vaikka kaikki yllä mainitut työn vaatimukset eivät täytyisikään.

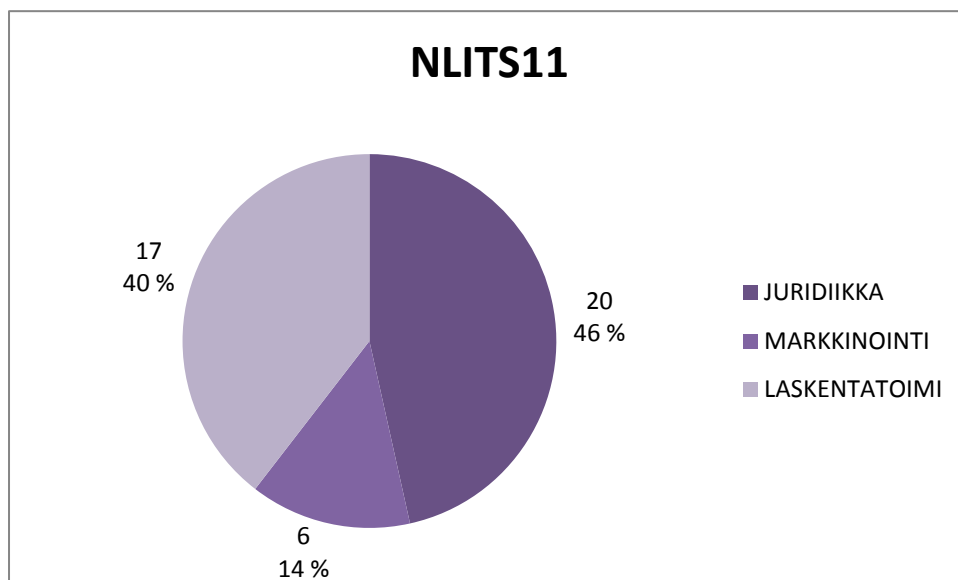
9 Tutkimustulosten analysointi ja yhteenveto

Tein tutkimuksen Saimaan ammattikorkeakoulun liiketalouden ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoille. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten tietämystä maksuhäiriöistä, niiden syntymisestä sekä vaikutuksista nuoren elämään. Tutkimukseen kuului osin strukturoitu kysymyslomake, jossa oli sekä monivalintavaihtoehtoja että avoimia kysymyksiä (Liite 1). Lisäksi tutkimukseen kuului 16 oikein/väärin -väittämää, joihin opiskelijat vastasivat (Liite 2). Tutkimuksen avoimiin kysymyksiin vastanneiden vastaukset olivat lyhyitä ja suppeita, mikä olikin yksi suurimmista riskeistä, minkä tiedostin tutkimusta aloittaessani. Monet jättivät myös useaan kohtaan vastaamatta. Näin ollen avoimien kysymysten avulla on mahdoton tehdä päätelmiä opiskelijoiden tietämyksestä. Vastauksista tuli kuitenkin hyvin ilmi opiskelijoiden ajatukset siitä, miten maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat ihmisen elämään. Tässä osiossa käyn läpi opiskelijoiden mielteitä siitä, miten maksuhäiriömerkinnän saaminen vaikuttaa elämään. Lisäksi opiskelijoiden tietoja vertaillaan monipuolisesti oikein/väärin-väittämistä saatujen tilastojen avulla.

Tutkimukseen osallistuneita opiskelijoita oli yhteensä 80. Kaikkien vastanneiden keski-ikä oli yhteensä 22,5 - vuotta. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista tutkimukseen vastasi yhteensä 30 opiskelijaa. Vastanneista 11 oli valinnut suuntautumisvaihtoehdokseen juridiikan, neljä markkinoinnin ja 15 laskentatoinen (Kuva 3).

Kuva 3. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat suuntautumisvaihtoehtoin.

Kuva 4. Toisen vuosikurssin opiskelijat suuntautumisvaihtoehtoin.

Vastanneista 50 oli toisen vuoden opiskelijaa, joista naisia oli 37 ja miehiä 13. Opiskelijoista 13 oli suuntautunut markkinointiin, 17 laskentatoimeen ja 20 juriidikkaan (Kuva 4).

9.1 Miten maksuhäiriöt vaikuttavat elämään? – Opiskelijoiden mietteitä

Avoimista kysymyksistä yhdessä tiedusteltiin opiskelijoilta, tietävätkö he, miten maksuhäiriöt vaikuttavat elämään. Opiskelijoiden vastaukset olivat hyviä ja monipuolisia, ja niistä voi päätellä heidän tietävän hyvin maksuhäiriömerkinnän

laajat vaikutukset elämään. Opiskelijat korostivat, että lähes kaikki yritykset tarkistavat mahdollisten asiakkaiden luottotiedot ennen kuin ne tekevät heidän kanssaan esimerkiksi osamaksusopimuksia. Mikäli asiakkaalla on maksuhäiriömerkintä, ei sopimuksia yleensä tehdä. Ainut vaihtoehto tällöin on maksaa tuotteet käteisellä yhdessä erässä. Usean opiskelijan mielestä maksuhäiriömerkinnän saaminen tarkoittaa usein sitä, että jo olemassa olevat luotto - ja pankkikortit vaaditaan takaisin ja esimerkiksi luottokortin hakeminen on usein mahdotonta, mikäli maksuhäiriö on syntynyt. Myös asuntolainan ja opintolainan saaminen on yleensä vaikeaa, mikäli hakijalla on merkintä luottotiedoissaan.

Vastaajat tiesivät, että nykyään myös vuokranantajat sekä työnantajat tarkastavat hakijan luottotiedot ennen sopimuksen tekemistä. Mikäli luottotiedot eivät ole kunnossa, vuokra-asunnon tai mieleisen työpaikan saaminen vaikeutuu huomattavasti. Vastaajat korostivat myös, että muun muassa puhelin- ja nettiliittymän sekä vakuutuksien saaminen saattaa olla mahdotonta. Juurikin nuorelle, omaa elämää aloittavalle nuorelle maksuhäiriömerkinnän tuomat rasitukset esimerkiksi asunnon vuokraamiseen koettiin vastaajien keskuudessa suureksi haitaksi.

Useat vastaajat korostivat myös henkistä epävarmuutta ja itseinhoa, mikä saattaa maksuhäiriön seurauksena tulla. Henkinen hyvinvointi kärsii jatkuvasta rahallisesta epävarmuudesta. Stressiä ja itseinhoa saattaa vastanneiden mielestä aiheutua esimerkiksi siitä, ettei asioista uskalleta puhua kenellekään eikä ongelmia kuitenkaan osata ratkoa yksin. Salailu ja ongelmien peittäminen saattavat aiheuttaa suuriakin vaikeuksia moniin ihmissuhteisiin. Henkinen taakka saattaa olla myös se, että yritysten ja pankkien lisäksi myöskään ystävät eivät välttämättä pidä maksuhäiriömerkinnän saanutta luotettava ihmisenä.

9.2 Opiskelijoiden tietämys maksuhäiriöistä

Oikein/väärin-väittämiin opiskelijat vastasivat hyvin. Näiden 16 oikein/ väärin-väittämän avulla pystytään tekemään päätelmiä opiskelijoiden tietämyksestä asioihin. Eroja vastausten välillä ei suuresti ollut. Mikäli vastaaja jätti vastauskohdan tyhjäksi, hänen vastauksensa näkyy tilastoissa EOS -sarakeessa (=ei osaa sanoa). Vastauksia vertaillaan kaikkien vastanneiden kesken, vuosikurs-

seittain ja suuntautumisvaihtoehdoittain. Lisäksi oikeiden vastausten prosentuaalisia määriä vertaillaan eri vuosina aloittaneiden opiskelijoiden kesken suuntautumisvaihtoehdoittain.

9.2.1 Väittämät ja oikeat vastaukset

Ensimmäinen väittämä koskee maksuhäiriöiden määrää. Opiskelijoiden tulee tietää, onko maksuhäiriömerkintöjä tällä hetkellä eniten sitten vuoden 1998. Väittämä on totta, sillä maksuhäiriömerkintöjen määrä on ollut suuressa kasvussa vuosittain, ja tällä hetkellä niitä on jo eniten vuoden 1998 jälkeen. Vuoden 1997 maksuhäiriömerkintöjen määrä tullaan luultavasti rikkomaan vuoden 2013 aikana. Toisessa väittämässä opiskelijoiden tulee tietää, voiko maksuhäiriömerkinnät välttää huolehtimalla raha-asioistaan. Tämäkin väittämä on totta, sillä maksuhäiriömerkinnät voi onnistua välttämään huolehtimalla raha-asioistaan. On kuitenkin huomioitava, että maksuhäiriömerkintä saattaa syntyä esimerkiksi velkatakauksesta, jolloin omista raha-asioistaan huolehtiminen ei ole ainut keino merkintöjen välttämiseen.

Kolmas väittämä koskee maksuhäiriömerkinnän kestoa. Opiskelijoiden tulee tietää, säilyvätkö maksuhäiriömerkinnät rekisterissä yleisestä kahdesta neljään vuoteen. Väittämä on totta, sillä luottotietorekisterissä olevat merkinnät säilyvät rekisterissä yleensä kolme vuotta. Säilytysaika voi lyhentyä kahteen vuoteen, mikäli merkinnän aiheuttanut saatava maksetaan ja siitä toimitetaan tieto rekisterinpitäjälle. Tallennusaika voi myös pidentyä neljään vuoteen, jos henkilölle on tallennusaikana tehty uusi maksuhäiriömerkintä. (Suomen Asiakastieto 2012 b.) Neljäs väittämä liittyy luottotietojen katsomiseen. Opiskelijoilta kysytään, saako toisen luottotietoja katsoa huvikseen. Väittämä ei ole totta, sillä ainoastaan omia luottotietojaan jokainen saa katsoa ilman pätevää syytä, kuitenkin ilmaiseksi ainoastaan kerran vuodessa. Toisen ihmisen luottotietojen katsomiseen tarvitaan sen sijaan pätevä syy. Tämä syy voi liittyä esimerkiksi työhaastatteluun tai asunnonvuokraukseen.

Viidennessä väittämässä opiskelijoilta kysytään, vaikeuttavatko maksuhäiriömerkinnät ihmisen elämää. Väittämä on oikein, sillä merkinnän saaminen vaikeuttaa monia peruselämäänkin kuuluvia asioita. Kuudes väittämä koskee

taas maksuhäiriöiden säilytysikää. Tässä väittämässä väitetään merkintöjen säilyvän poikkeuksetta yli 10 vuotta. Tämä ei ole totta, sillä yleisin säilytysikä on tuo edellä mainittu kolme vuotta, josta merkinnän säilytysaika voi tilanteen mukaan lyhentyä kahteen vuoteen tai pidentyä neljään vuoteen.

Seitsemäs väittäjä liittyy maksuhäiriömerkinnän syntymiseen. Väittämässä opiskelijoiden tulee tietää, syntyykö maksuhäiriömerkintä luottotietoihin sen jälkeen, kun tuomioistuin antaa tuomion velanmaksusta. Tämä väittäjä on totta, sillä vasta tuomioistuimen velanmaksutuomion jälkeen luottotietoihin laitetaan merkintä maksuhäiriöstä. Kahdeksannessa väittämässä opiskelijoilta kysytään, kasvaako laskun summa huomattavasti sen mennessä perintään. Tämä väittäjä on myös totta, sillä perintäkulut kasvattavat laskun alkuperäissummaa huomattavasti.

Yhdeksäs ja kymmenes väittäjä liittyvät avun saamiseen. Yhdeksäs väittäjä kuuluu: Maksuongelmiin on saatavilla apua monelta eri taholta. Väittäjä on oikein, sillä useat eri toimijat tarjoavat apuaan maksuongelmista kärsiville. Kymmenes väittäjä koskee velkaneuvontaa. Siinä opiskelijoiden tulee tietää, onko velkaneuvonta ilmaista ja lakisääteistä. Tämäkin väittäjä on totta, sillä kunnalliset velkaneuvonnat ovat aina asiakkailleen maksuttomia ja lain mukaan velkaneuvontaa on tarjottava jokaisessa kunnassa ja kaupungissa. Myös 11. kysymys liittyy avun tarjoamiseen ja siinä opiskelijoiden tulee vastata väittämään, joka koski maksusuunnitelmaa. Opiskelijoiden tulee tietää, voiko maksusuunnitelma säästää henkilön maksuhäiriömerkinnältä. Väittäjä on totta, sillä maksusuunnitelman tekeminen ja sen noudattaminen voivat estää maksuhäiriömerkinnän syntymisen.

Seuraava eli 12. kysymys koskee jälleen luottotietojen tarkistamista. Väittämässä opiskelijoiden tulee tietää, voiko Suomen Asiakastieto Oy:stä tarkistaa luottotiedot. Väittäjä on oikein, sillä Suomen Asiakastieto Oy tarjoaa kattavat luottotiedot omatieto.fi -sivustolla. Myös 13. kysymys liittyy luottotietojen katsomiseen, Siinä opiskelijoilta kysytään, voidaanko luottotietoja katsoa vain tarkoin määrättyissä tilanteissa. Väittäjä on oikein, sillä luottotietolain 19 §:ssä sanotaan, että periaatteessa henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää ainoastaan luoton myöntämisessä ja sen valvonnassa. Tietojen antaminen on lisäksi sallit-

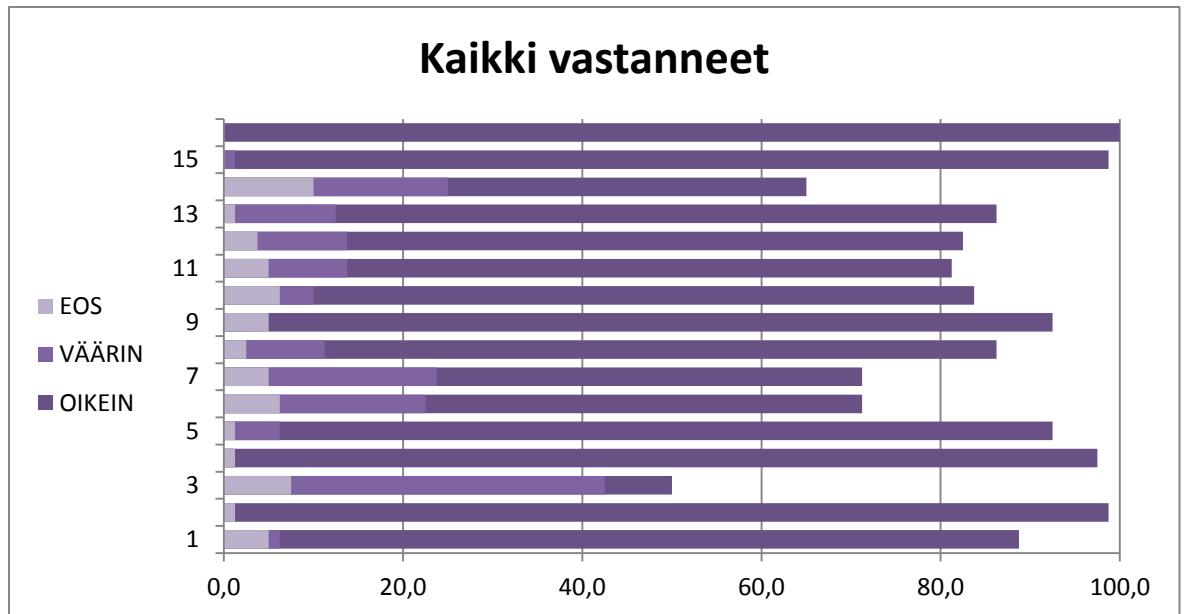
tua, mikäli tiedon antaminen perustuu laissa säädettyyn pykälään tai viranomaiselle laissa säädettyyn tiedoksisaantioikeuteen. Luottotietolaissa on lueteltu myös ne poikkeustapaukset, jolloin henkilöluottotietojen luovuttaminen on sallittua. Luottotietojen tarkastukseen liittyy myös 14. väittämä. Väittämässä 14 opiskelijoiden tulee tietää, onko jokaisella oikeus saada tietoonsa, kuka hänen luottotietojaan on katsonut. Tämä väittämä on tietenkin totta, sillä jokaisella henkilöllä on oikeus saada tarkastaa, kuka hänen luottotietojaan on katsonut, koska niitä on katsottu ja mihin käyttötarkoitukseen niitä on katsottu. Edellä mainituista asioista on aina jäätävä merkintä luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen tietoihin, jotta seuranta- ja tarkastusoikeus olisivat mahdollisia.

Viimeiset kysymykset liittyvät maksuhäiriöiden välttämiseen. Viidennessätoista väittämässä opiskelijoilta kysytään, onko tulojen suhteuttaminen menoihin tärkeää maksuhäiriöiden välttämiseksi. Viimeisessä eli 16. väittämässä kysytään, onko laskuttajalle tärkeää ilmoittaa, mikäli laskun maksu viivästyy. Molemmat väittämät ovat totta, sillä oman kulutuksen asettaminen tulovirran tasolle säästää maksuvaikeuksilta ja mahdollisilta maksuhäiriömerkinnöiltä. Laskuttajan kanssa kannattaa aina neuvotella, mikäli laskua ei pysty eräpäivänä maksamaan. Laskuttajat antavat usein maksuaikaa mielellään, koska säästyvät maksuistutuksien lähettämiseltä. Suurimpia laskuja voi lisäksi laskuttajan kanssa neuvottelulla saada maksettavaksi esimerkiksi useana eränä erässä.

9.2.2 Vastausten vertailu

Kun tarkastellaan vastauksia kaikkien 80 vastaajan kesken, huomataan, että kysymykset 15 ja 16 ovat olleet vastaajille helpoimmat (kuva 5). Kaikki vastaajat vastasivat kysymykseen 16 oikein. Suurin osa (98,8 %) vastasi oikein ja ainoastaan 1,3 % vastanneista vastasi väärin 15. kysymykseen. Kukaan vastaajista ei jättänyt myöskään näihin kysymyksiin vastaamatta. Vastausten perusteella 3. kysymys oli vastaajilleen vaikein, sillä oikein kysymykseen vastasi ainoastaan 50 % vastanneista. Vääriä vastauksia tuli 34 vastaajalta, mikä on 42,5 % kaikista vastaajista. Vastaajista 7,5 % jätti kysymykseen vastaamatta. Tässä kysymyksessä suurimmalla osalla opiskelijoista oli varmasti epävarmuutta siitä, säilykö maksuhäiriö *kahdesta neljään vuoteen*, vai ei. Epävarmuuden vuoksi useat jättivät kysymykseen kokonaan vastaamatta. Myös kysymyksissä 6 ja 7 on

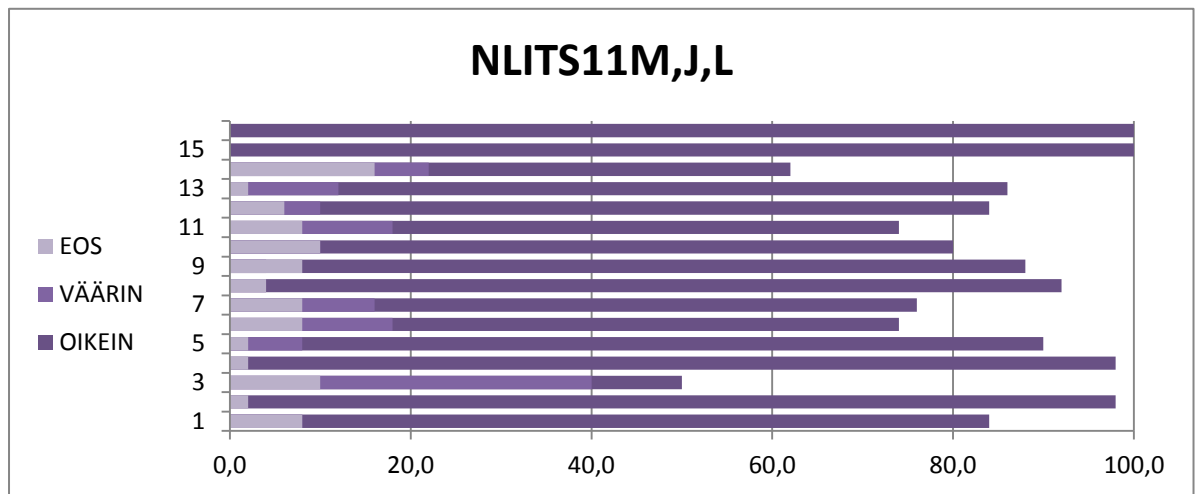
melko suuria eroja vastauksissa. Suurimalla osalla opiskelijoista oli kuitenkin tietoa sekä maksuhäiriön säilymisajasta että lopullisen maksuhäiriömerkinnän syntymisestä luottotietoihin.

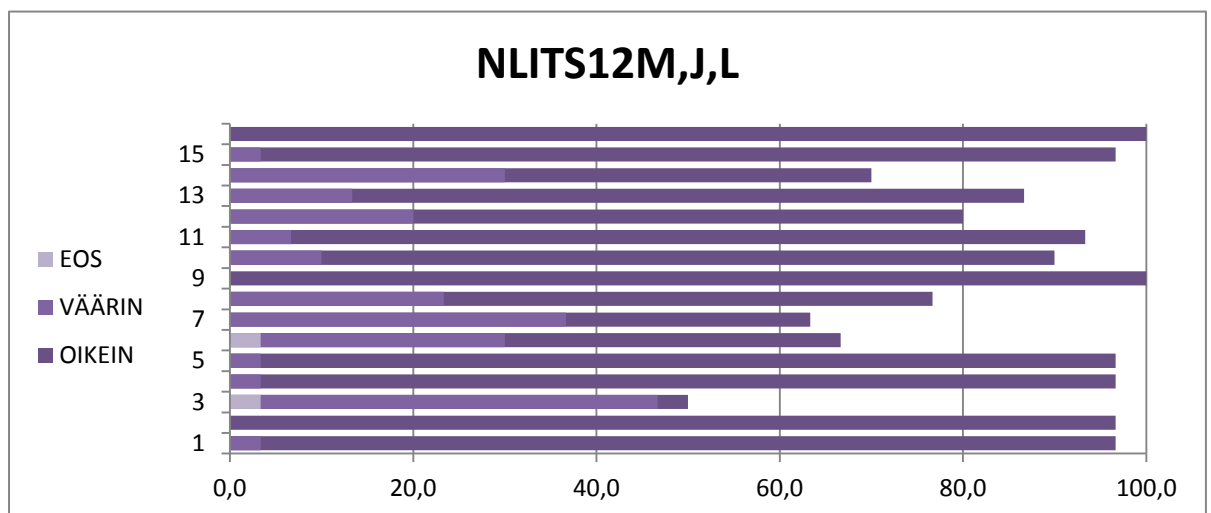
Kuva 5. Vastausten jakautuminen kaikkien vastanneiden kesken.

Kun tarkastellaan vastauksia vuonna 2011 ja 2012 aloittaneiden kesken (Kuvat 6 ja 7), huomataan, ettei suuria eroja ole. Vuonna 2012 aloittaneet opiskelijat ovat prosentuaalisesti ja määrällisesti vastanneet kysymyksiin enemmän väärin kuin vuotta aikaisemmin aloittaneet opiskelijat. Tämä selittyy esimerkiksi sillä, että vuonna 2012 aloittaneet opiskelijat eivät ole ehtineet suorittaa yhtä paljon kursseja opiskeluaikanaan kuin vuotta aikaisemmin aloittaneet. Opiskelijoiden tietämystä lisää myös oma-aloitteinen oppiminen ja tutkiminen. Myös median uutisointi lisää merkittävästi molempien vuosikurssien tietoa. Vuonna 2012 aloittaneet opiskelijat ovat paremmin vastanneet kaikkiin kysymyksiin, sillä EOS - vastauksia on ainoastaan kysymyksistä 3 ja 6. Näissäkin kysymyksistä EOS - vastausten osuus on hyvin pieni, sillä sekä kolmanteen että kuudenteen kysymykseen on jättänyt vastaamatta ainoastaan 3,3 % vastanneista. Vuonna 2011 aloittaneiden vastauksissa EOS - vastauksia oli huomattavasti enemmän. Kysymykset 15 ja 16 ovat ainoat kysymykset, joihin kaikki vuoden 2011 opiskelijat olivat vastanneet. Vastaamatta jättäminen voi kertoa varman päälle pelaamisesta, sillä ei haluta ottaa sitä riskiä, että oltaisiin väärässä. Toisaalta se saattaa

myös kertoa siitä, etteivät opiskelijat jaksaneet huolellisesti paneutua kysymyksiin tai kysymysten asettelua ei ole ymmärretty oikein.

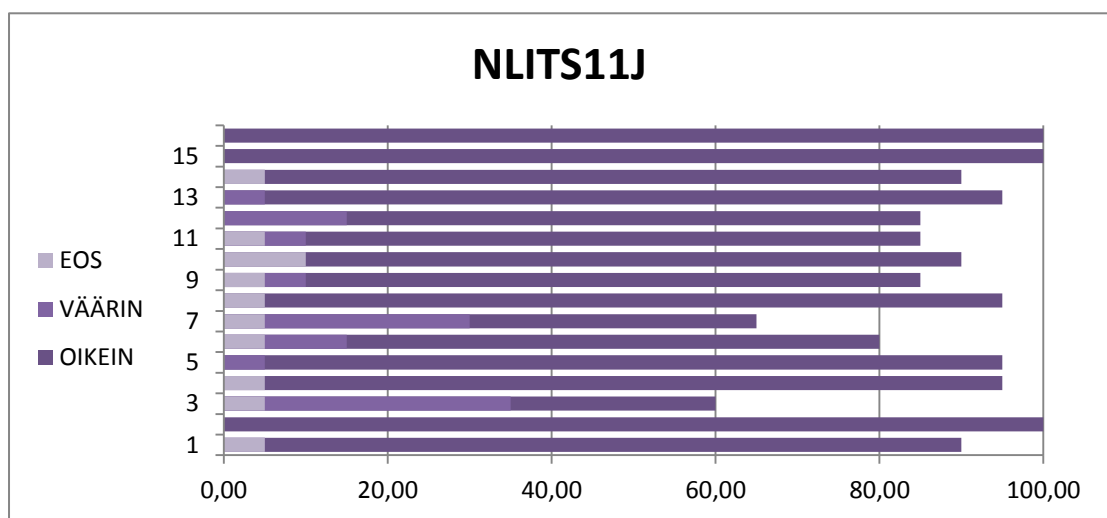
Kuva 6. Vuonna 2011 aloittaneiden opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

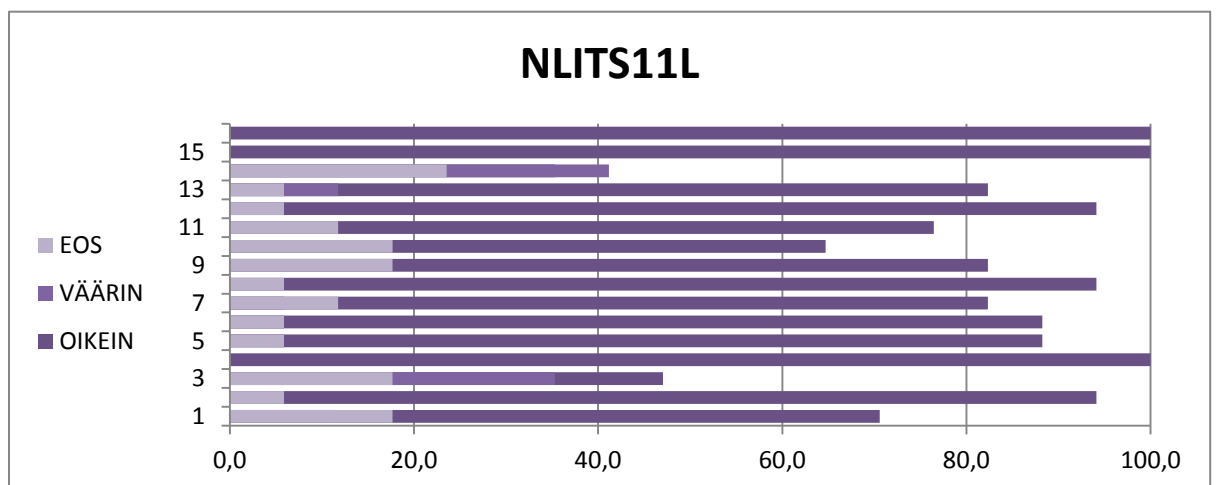
Kuva 7. Vuonna 2012 aloittaneiden opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

Tarkasteltaessa vuonna 2011 aloittaneita vastaajia suuntautumisvaihtoehdoitain (Kuvat 8,9 ja 10) huomataan yllättäen, että kokonaisuudessaan vähiten vääriä vastauksia ovat antaneet laskentatoimen opiskelijat. Henkilökohtaisesti pidän tätä hieman yllättävänä, koska oletin juridiikan opiskelijoilla olevan parhaiten tietämys maksuhäiriöistä ja niiden syntymisestä, sillä kyseisiä asioita sivutaan usealla juridiikan suuntautumisvaihtoehdon kurssilla. Kuitenkin, on hyvä

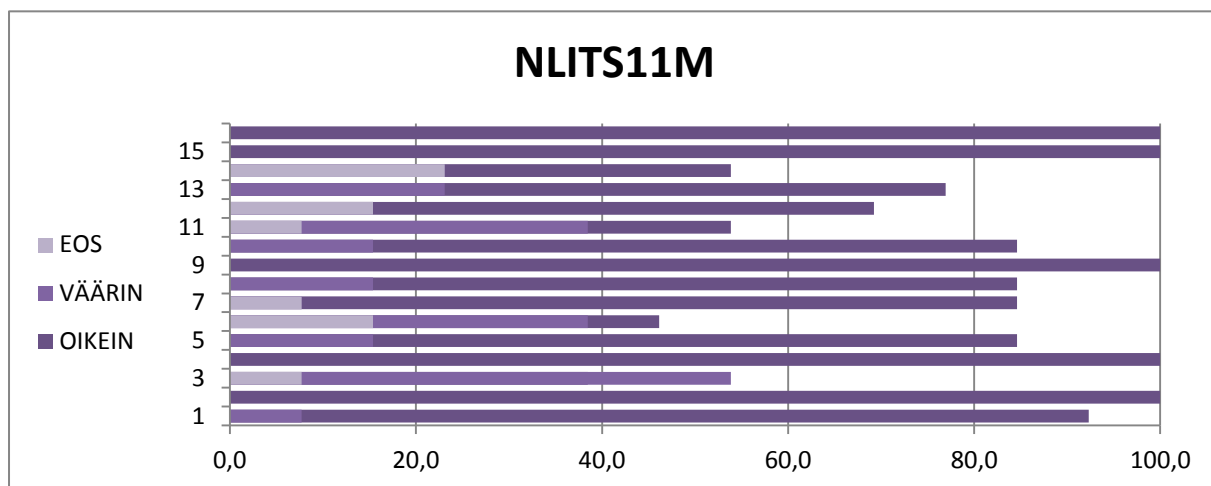
huomata, että myös laskentatoimen opiskelijat ovat saaneet hyvin tietoa maksuhäiriöistä. Tietämys on hienoa, huolimatta siitä, onko tietoa tullut kurssien aikana vai esimerkiksi median välityksellä. Tilastoja katseltaessa huomataan myös, että juridiikan opiskelijoilla EOS - vastauksia on vähiten. Markkinoinnin ja laskentatoimen opiskelijoilla niitä on verrattain enemmän. Tähän saattaa vaikuttaa se, että juridiikan opiskelijat ovat luulleet tienneensä oikean vastauksen tai se, että he ovat ainakin halunneet kokeilla vastata oikein. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että opiskelijoiden tietämys on hyvällä tasolla, suuntautumisvaihtoehdosta riippumatta.

Kuva 8. Vuonna 2011 aloittaneiden juridiikan opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

Kuva 9. Vuonna 2011 aloittaneiden laskentatoimen opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

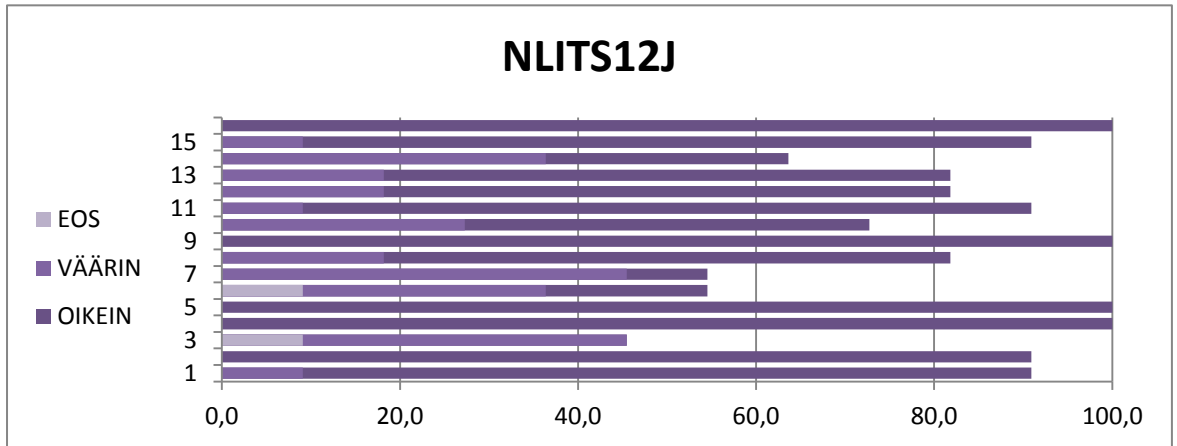

Kuva 10. Vuonna 2011 aloittaneiden markkinoinnin opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

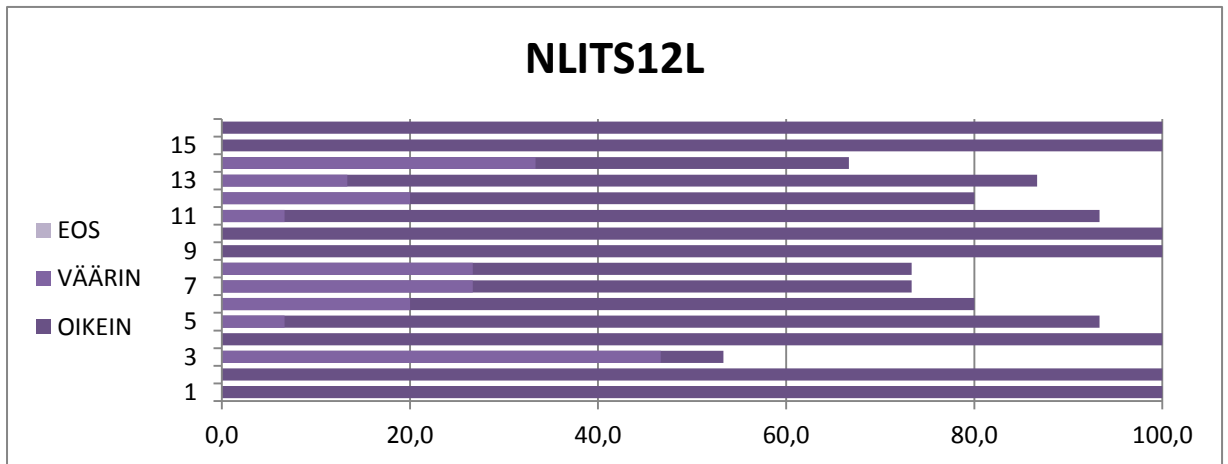
Kun tarkastellaan vuonna 2012 aloittaneita opiskelijoita suuntautumisvaihtoehdoittain (Kuvat 11,12 ja 13) kannattaa ihan ensin huomioida markkinoinnin opiskelijoiden määrä. Markkinoinnin opiskelijoista ainoastaan neljä osallistui tutkimukseen. Mielestäni niin pienen ryhmän tuloksista ei voi päätellä koko markkinoinnin opiskelijaryhmän tietoa tai tehdä kovin mittavia yleistyksiä. Huomionarvoista on, että EOS - vastauksia on hyvin vähän. Ainoat EOS - vastaukset löytyvät juridiikan opiskelijoiden vastauksista ja niitä on suhteellisen vähän. Tilastoja katsottaessa voidaan huomioida, että vähiten vääriä vastauksia on laskentatoimen ja markkinoinnin opiskelijoilla.

Juridiikan opiskelijoilla vääriä vastauksia on kohtuuttoman paljon. Väärien vastausten paljoutta ei voi perustella sillä, että juridiikan suuntautumisvaihtoehdon opiskelu on tässä ryhmässä aloitettu vasta tammikuussa 2013, sillä muutkin suuntautumisvaihtoehdot ovat käynnistyneet silloin. Laskentatoimen ja markkinoinnin opiskelijat ovat mitä luultavimmin saaneet tietonsa esimerkiksi sosiaalisen median kautta. Opiskelijoiden tietämys voisi olla parempikin, vaikka se tulee seuraavan opiskeluvuoden aikana lisääntymään opintojen edetessä.

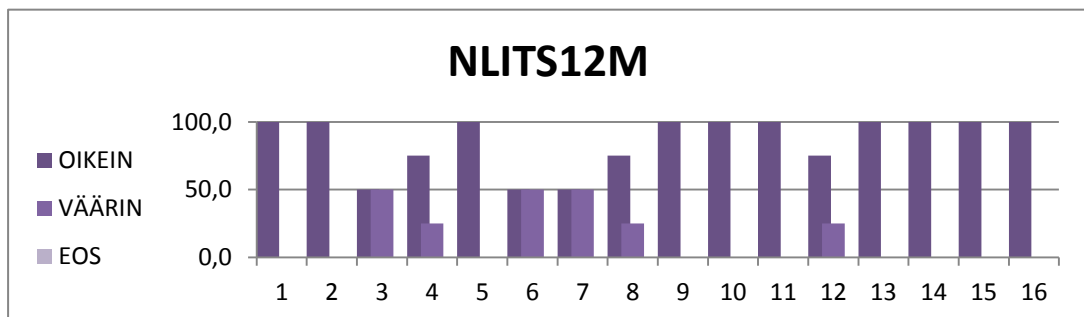

Kuva 11. Vuonna 2012 aloittaneiden juridiikan opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

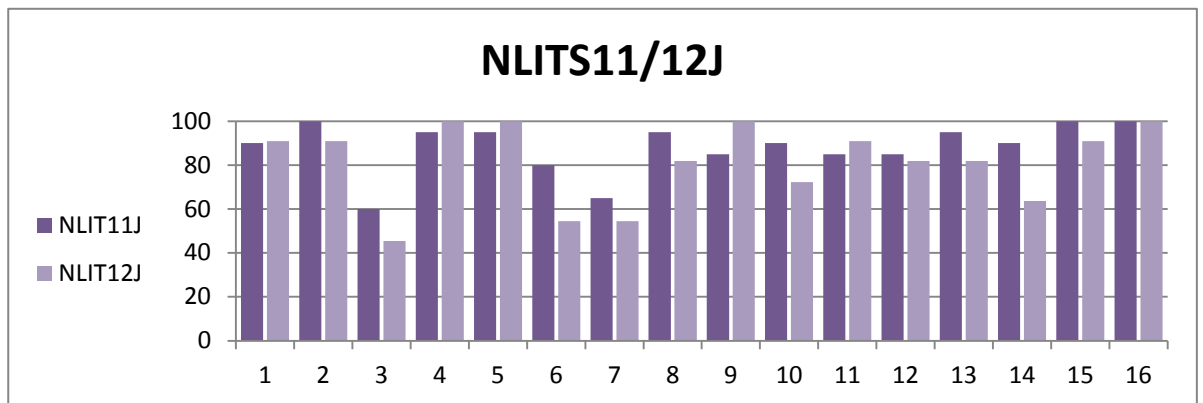

Kuva 12. Vuonna 2012 aloittaneiden laskentatoimen opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

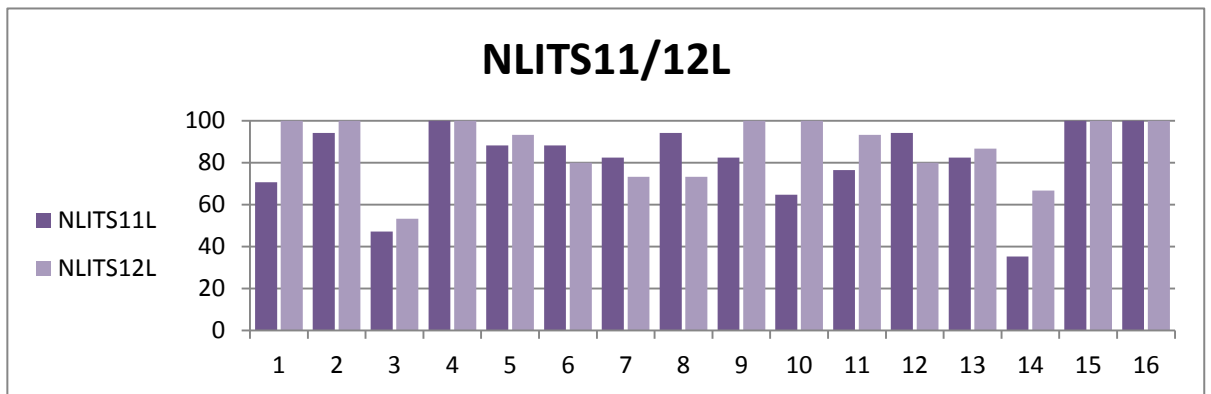

Kuva 13. Vuonna 2012 aloittaneiden markkinoinnin opiskelijoiden vastausten jakautuminen.

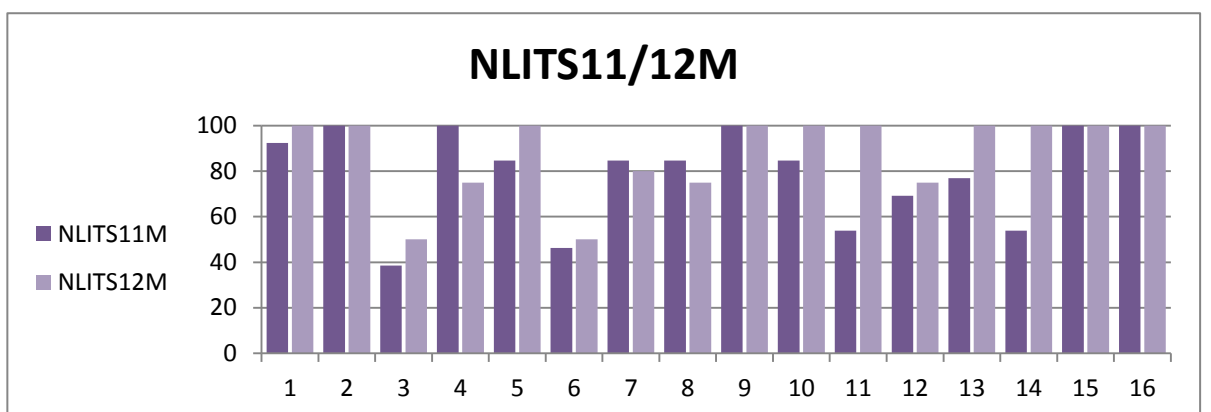
Viimeisenä vertaillaan saman suuntautumisvaihtoehdon eri vuosikurssin opiskelijoiden oikeiden vastausten jakautumista (kuvat 14,15 ja 16).

Kuva 14. Juridiikan opiskelijoiden tietämys vuosikursseittain.

Kuva 15. Laskentatoimen opiskelijoiden tietämys vuosikursseittain.

Kuva 16. Markkinoinnin opiskelijoiden tietämys vuosikursseittain.

Kuten tilastoista huomataan, oikeiden vastausten prosentuaalisessa määrässä ei ole suuria eroja, vaikka toisen suuntautumisvaihtoehdon opiskelijat ovat opiskelleet vuo-

den pidempään. Huomionarvoista on, että vuonna 2012 aloittaneet opiskelijat ovat jokaisessa suuntautumisvaihtoehdossa vastanneet kysymyksiin enemmän oikein kuin vuotta aiemmin aloittaneet. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi se, että vuonna 2011 aloittaneet opiskelijat eivät halunneet paneutua kysymyksiin huolellisesti, kun taas vuoden 2012 opiskelijat halusivat tehdä niin.

10 Yhteenveto

Maksuhäiriöt ovat nykypäivänä voimakkaasti kasvava trendi, joka yleistyy yleistymistään. Kaikille ihmisille ja etenkin nuorille suunnattua mainontaa ja ohjeistusta tulisi huomattavasti lisätä, mikäli maksuhäiriömerkintöjen lisääntyminen aiotaan pysäyttää tai ainakin hillitä. Mainonnan ja ohjauksen tulisi olla monipuolista ja laajaa. Ihmisiä tulisi informoida aina maksuhäiriön syntymisestä avun hankkimiseen ja merkinnän aiheuttamiin haittoihin saakka. Olisi keksittävä myös uusia keinoja saada tieto perille, sillä nykyajan tietoyhteiskunnassa vallitsee informaatiotulva, joka ajoittain saattaa sokaista ihmiset sellaiselta tiedolta, joka olisi heille tärkeää. Keinoja varmasti löytyisi, mikäli useat toimijat eri aloilla puhaltaisivat yhteen hiileen.

Jo osin toteutettu pikavippien rajoittaminen saattaa osaltaan hillitä maksuvaikeuksien syntymistä, mutta ei kuitenkaan ole lopullinen ratkaisu ongelmiin. Suurimpana ongelmien aiheuttajana pienlainoissa on niiden yllättävän suuret korot ja takaisinmaksukulut. Kulujen rajoittaminen tai ainakin niistä selkeämpi tiedottaminen saattaisi herättää nuorten huomion, eivätkä he hankkisi pienlainaa viikonlopun Tallinnan - matkaa varten.

Opiskelijat tottuvat nuoresta iästään huolimatta elämään velaksi, sillä opintolaina on yhä useamman opiskelijan tulonlähde. Onko hyväksi, että opiskelijat hankkivat itselleen ammatin velkaantuen samalla useiden tuhansien ellei kymmenien tuhansienkin arvosta. Ehkä opintolainan saaminen osaltaan alentaa kynnystä ottaa muutakin lainaa, sillä velkaantumista ei pidetä pahana vaan normaalina suomalaisena käytäntönä opiskelun aikana. Opintolainan saaminen on ajatuksena hyvä, sillä ovathan korot alhaalla ja takaisinmaksu koittaa vasta valmistumisen jälkeen. Laina on kuitenkin maksettava takaisin ennemmin tai myöhemmin ja esimerkiksi valmistumisen jälkeinen usean vuoden määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden putki tai kokoaikainen työttömyys luovat omat ongelmansa lainan takaisin maksuun. Osa-aikaisista

työsuhteista saatu palkka voi kuukausittain heitellä useita satoja euroja ja määrääikaisuudet luovat lisää epävarmuutta nuorten kulutukseen.

Nuorten kulutustottumukset ovat usean artikkelin kirjoittajan ja tutkijan mielestä retuperällä ja niitä tulisi huomattavasti parantaa. Kulutustottumusten lisäksi velkaantumiseen ja ongelmiin saattaa myös johtaa se, että normaalitkin kulutustavarat, joita myös nuoret tarvitsevat, ovat kalliita ja niitä on mahdoton ostaa ilman lainarahaa, sillä harvoilla opintotuki riittää edes vuokran maksamiseen. Mikäli opiskelija työskentelee ja saa palkkaa hieman yli tulorajojen, häntä rangaistaan perimällä opintotuki takaisin 15 %:n korolla. Vuonna 2013 Kela on lähettänyt opintotuen takaisinperintää koskevat päätösehdotukset noin 33 900 opintotuen saajalle, joiden vuositulot ylittivät vuositulorajan 2011. Tämä on 16 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Opintotukea sai vuonna 2011 noin 326 700 opiskelijaa ja heistä 33 900:n tulot olivat verottajalta saatujen tietojen mukaan suuremmat kuin opintotukilain mukainen vuosituloraja. Tämä on noin 10 % kaikista opintotuen saajista. Kela on lähettänyt näille opiskelijoille päätösehdotuksen takaisinperinnästä. Keskimäärin takaisin maksettavaa yhtä opiskelijaa kohti tulee 1 272 euroa. Päätösehdotusten mukaisten perintöjen yhteismäärä on noin 43 milj. euroa. Vuodelta 2011 opintotuen vapaaehtoisia palautuksia kertyi 22,5 milj. euroa 24 800 opiskelijalta. Vapaaehtoisen palautuksen tehneet ovat säästyneet 15 %:n korolta. Palautuksista valtaosa tehtiin verkossa Kelan asiointipalvelussa. Suunnittelija Inka Lampinen Kelan opintotukiryhmästä kertoo tiedotteessa, että opintotuen riittävyys ja tulorajojen muutokset vaikuttavat perintäehdotusten määrään. Opintorahoja ja tulorajoja korotettiin viimeksi vuonna 2008, eikä näillä korotuksilla ole enää vaikutusta. Opiskelijat lisäävät työssäkäyntiä, jos rahat eivät riitä ja jos töitä on tarjolla. (Kela 2013)

Monien opiskelijoiden talous menee epätasapainoon, kun opintotukia pitää palauttaa. Tulorajat eivät mielestäni ole kokonaan huono asia, mutta niitä tulisi tarkastaa ihan kuten opintotuen määrääkin ja tehdä tarvittavat muutokset, jotta ne saataisiin päivitettyä 2000 - luvulle. Opiskelijoiden opiskeluiden ohessa hankkimaa arvokasta työkokemusta pitäisi painottaa enemmän, sillä kokemus on iso valtti ajatellen valmistumisen jälkeistä työllistymistä.

Myös vanhempien rooli korostuu, sillä monet käyttäytymismallit opitaan kotoa van-

hemmilta. Vanhempien tulisi kasvattaa ja ohjeistaa lapsiaan niin, että kun itsenäistyminen on ajankohtaista, nuoret osaisivat paremmin hallita raha-asioitaan. Säästämisen opettelu jo nuorena saattaisi säästää ihmiset monelta pahalta vastoinkäymiseltä aikuistumisen aikana. Säästämisen puolesta puhuvat nykyään myös monet pankit, jotka kannustavat asiakkaitaan säästämään vähintään neljän kuukauden tuloja vastaavan määrän säästötililleen tai muulle vastaavalle tilille. Tämä säästetty summa toimii erinomaisena puskurina esimerkiksi pitkäaikaisen sairauden tai työttömyyden aikana. Askel kohti maksuvaikeuksien välttämistä on pankkimaailmassa jo otettu, sillä yhä useammat rahoitusyhtiöt vaativat noin 10 %:n omarahoitusosuutta esimerkiksi oman asunnon hankinnan yhteydessä.

Työn aikana oli positiivista huomata etenkin se, että Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ajatukset maksuhäiriön vaikutuksista elämään olivat laajoja ja monipuolisia. Uskon vahvasti, että nämä mielipiteet auttavat kantajaansa huolehtimaan raha-asioistaan tai ainakin hakemaan apua ajoissa, mikäli vaikeuksia raha-asioissa ilmenee. Opiskelijoiden tietämys oli mielestäni hyvällä tasolla. Siihen vaikuttaa varmasti Saimaan ammattikorkeakoulun monipuolinen opetus sekä mediasta tuleva informaatio.

Tehdyn tutkimuksen perusteella voinen todeta, että talousopetuksen laatu Saimaan ammattikorkeakoulussa on opiskelijoiden tietämystä katsottaessa hyvällä tasolla. Mikäli ammattikorkeakoulu haluaisi panostaa enemmän opiskelijoiden talousosaamisen kehittämiseen, he voisivat hankkia taloudenhoidon ammattilaisia luennoimaan koululle. Uskoisin esimerkiksi pankkien henkilökunnan, talous- ja velkaneuvonnan henkilökunnan sekä ulosottoviranomaisten joukosta löytyvän useita ammattilaisia, jotka haluaisivat omasta puolestaan tuoda panoksensa opiskelijoiden tiedon lisäämiseksi.

Lähteet

Advice. Asianajotoimisto Olli Pohjakalli Oy. 10 faktaa velkajärjestelystä.
<http://www.advise.fi/index.php?id=19>. Luettu 27.12.2012.

Autio, Minna & Paju, Petri (toim.) 2005. Kuluttava nuoruus. Helsinki: Yliopistopaino Oy

Autio, Minna, Eresmaa, Ilppo, Heinonen, Vesa, Koljonen, Virpi, Paju, Petri & Wilska, Terhi-Anna. 2002. Pakko riittää - Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Halonen, Ulla. 2002. Nuorisotutkimus, toukokuu 2002. Suomen Pankkiyhdistys.
<http://www.fkl.fi/asp/system/empty.asp?P=2379&VID=default&SID=258173602729298&S=1&C=23046>. Luettu 24.11.2012.

Kela 2013. Kelan takaisin perimät opintotuet vuodelta 2011.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120213092510ML?OpenDocument&year=2013>. Luettu 12.2.2013

Keski-Opas Marjo 2008, Nuorten maksuhäiriöt 2000 –luvun alussa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/9101/Keski-Opas.Marjo.pdf?sequence=2>. Luettu 24.11.2012.

Kuluttajaliitto. Maksuhäiriöt ja niiden vaikutukset.
http://www.kuluttajaliitto.fi/teemat/kuluttajan_talous/raha-asiat_ja_niiden_hoito/maksuhairiomerkinta_ja_sen_vaikutukset. Luettu 13.2.2013.

Kuluttajavirasto 2010a. Perintä ennen oikeudellisia toimia.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajaneuvonta/kuluttajan-oikeudet/maksuviivastykset-ja-perinta/perinta-ennen-oikeudellisia-toimia/perintakulut/>. Luettu 9.12.2012.

Kuluttajavirasto 2012 a. Viivästyskoron laskeminen.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/faq/hakutulokset.aspx?id=49ab674a-eb81-4dfb-bc28-82cb7936306e>. Luettu 9.12.2012.

Kuluttajavirasto 2012 b. Kuluttajaneuvonta. Kuluttajanoikeudet. Maksuviivastykset. <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajaneuvonta/kuluttajan-oikeudet/maksuviivastykset/>. Luettu 9.12.2012.

Kuluttajavirasto 2012c. Perintä oikeusteitse. <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajaneuvonta/kuluttajan-oikeudet/maksuviivastykset-ja-perinta/perinta-oikeusteitse/>. Luettu 9.12.2012

Kuluttajavirasto 2012d. Velka- ja talousneuvonta.
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/velkaneuvo.aspx>. Luettu 27.12.2012.

Kuluttajavirasto 2013. Maksuviivästyksen. <http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajalle/raha-asiat/maksuviivastykset/perinta/>. Luettu 14.3.2013

Lehtinen, Anna-Riitta & Leskinen, Johanna 2005. Irtiottoa ja riippuvuutta – velkaongelmaiset nuoret itsenäisen taloudenpidon murtomaastossa. Teoksessa Autio, Minna & Paju, Petri. (toim.) Kuluttava nuoruus. 2005. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Maksuhäiriötilastot.

http://www.asiakastieto.fi/pdf/rekisterimerkinnat/maksuhairiotilastot_tammi_syys.pdf. Luettu 30.10.2012.

Maksuhäiriöisten henkilöiden määrä kasvanut ennätysnopeasti.

<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista/index.jsp?T=nu&A=457>. Luettu 30.10.2012.

Maksuhäiriöisten määrä lähestyy 1990-luvun synkkien vuosien lukemia.

http://yle.fi/uutiset/maksuhairioisten_maara_lahestyy_1990-luvun_synkkien_vuosien_lukemia/5742427. Luettu 30.10.2012.

Maksuhäiriöiden takia peruutetut tilit.

http://www.stat.fi/til/lkor/2011/lkor_2011_2012-05-11_kuv_003_fi.html. Luettu 25.11.2012.

Nuoret tarvitsevat taloustietoa arkeensa.

<http://www.hs.fi/paakirjoitukset/Nuoret+tarvitsevat+taloustietoa+arkeensa/a1346120358694>. Luettu 28.10.2012

Oikeuslaitos 2011a. Velallisena ulosotossa. <http://www.oikeus.fi/4348.htm>. Luettu 25.12.2012

Oikeuslaitos 2011b. Maksusuunnitelma ja maksusopimus.

<http://www.oikeus.fi/5595.htm>. Luettu 25.12.2012

Oikeuslaitos 2011c. Ulosmittaus. <http://www.oikeus.fi/5596.htm>. Luettu 25.12.2012.

Oikeuslaitos 2011d. Veronpalautuksen ulosmittaus.

<http://www.oikeus.fi/5626.htm>. Luettu 25.12.2012.

Oikeuslaitos 2011e. Elinkeinotulon ulosmittaus.

<http://www.oikeus.fi/5621.htm>. Luettu 25.12.2012.

Oikeuslaitos 2012a. Ulosotto.

<http://www.oikeus.fi/4312.htm>. Luettu 9.12.2012.

Oikeuslaitos 2012b. Palkan ulosmittaus.

<http://www.oikeus.fi/5620.htm>. Luettu 25.12.2012.

Opintolaina.net. Opintolaina ja luottotiedot.

http://opintolaina.net/#Opintolaina_ja_luottotiedot. Luettu 24.11.2012.

Oikeusministeriön asetus 425/2012

http://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2012/?_offset=6 Luettu 20.01.2012.

Opintotuen takaisinmaksuehdotusten määrä jälleen kasvussa. Kela 2013.

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120213092510ML?opendocument>.

Luettu 24.2.2013.

Suomen Asiakastieto 2012 a. <http://www.asiakastieto.fi/>. Luettu 25.10.2012.

Suomen Asiakastieto 2012 b. Luottotietorekisterissä olevat merkinnät selityksi-
neen. <https://www.omatieto.fi/pdf/Luottotietomerkinnaat.pdf> Luettu 20.1.2013.

Suomen Asiakastieto 2013. Maksuhäiriöisten kuluttajien joukko kasvoi lähelle
ennätyslukuja:

<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/ajankohtaista/index.jsp?T=nu&A=570>

Luettu 20.01.2013.

Suomen Pankki. Korkolain perusteella vahvistettu viitekorko.

http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/korot/Pages/tilastot_markkina-

[_ja_hallinnolliset_korot_viitekorko_fi.aspx](http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/korot/Pages/tilastot_markkina-). Luettu 9.12.2012.

Takuusäätiö. <http://www.takuu-saatio.fi>. Luettu 25.10.2012.

Takuu-Säätiö 2012a. Takuu-Säätiön asiakkaat. Velkalinja-puhelinneuvonta.

http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/velkaantumistilastoja/takuu-saation-asiakkaat/. Luettu 25.11.2012.

Takuu-Säätiö 2012b Tietoa veloista.

http://www.takuu-saatio.fi/tietoa_veloista/. Luettu 27.12.2012.

Takuu-Säätiö 2012c. Takuu-Säätiön takaus.

<http://www.takuu-saatio.fi/takuu-saation-takaus/>. Luettu 27.12.2012.

Tilastokeskus. Luottokanta.

http://www.stat.fi/til/lkan/2012/02/lkan_2012_02_2012-09-14_tie_001_fi.html.

Luettu 25.11.2012.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Raha-asiat.

<http://www.raha-asiat.fi/index.phtml?s=4443>. Luettu 3.2.2013.

Velallisen suojaosuutta ulosotossa tarkistetaan ensi vuoden alusta.

<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Uutiset/1302674498646>. Luettu

25.12.2012.

Lainsäädäntö

Henkilötietolaki 22.4.1999/523.

Holhustoimilaki 442/1999.

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513.

Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57.

Luottotietolaki 11.5.2007/527.

Liite 1

1. Ikä
2. Sukupuoli
  - a. Nainen
  - b. Mies
  - c.
3. Aiempi koulutus
  - a. Peruskoulu
  - b. Lukio
  - c. Ammattikoulu
  - d. Jokin muu, mikä?
4. Suuntautumisvaihtoehto
  - a. Juridiikka
  - b. Markkinointi
  - c. Laskentatoimi
  - d. IB
5. Onko sinulla tai onko sinulla ollut maksuhäiriöitä?
  - a. kyllä
  - b. ei
6. Miksi maksuhäiriömerkinnät syntyvät luottotietoihin?
7. Miten maksuhäiriömerkinnät voi välttää?
8. Mistä voi hakea apua? (Laita rasti ruutuun, jos tiedät tai olet kuullut palveluntarjoajasta).
  - Takuu-Säätiön Velkalinja
  - Talous ja velkaneuvonta (kunnissa, seurakunnissa, kaupungeissa..)
  - Kuluttajaliitto
9. Missä sijaitsee Lappeenrannan velkaneuvonta?
10. Tiedätkö kuinka kauan maksuhäiriömerkintä säilyy?

11. Tiedätkö mistä luottotiedot (= maksuhäiriömerkinnät) voi tarkistaa?

12. Tiedätkö, mitä tarkoitusta varten luottotietoja saa tarkistaa?

13. Tiedätkö, miten maksuhäiriöt vaikuttavat elämään?

Liite 2

											Oikein	Väärin
3												
4	Maksuhäiriömerkintä	syntyy	luottotietoihin	ensimmäisen	muistutuskirjeen	jälkeen						
5	Merkinnät	voi välttää	huolehtimalla	raha-asioistaan								
6	Maksuhäiriö	säilyy	kahdesta	neljään	vuoteen							
7	Toisen	ihmisen	luottotietoja	saa	katsoa	havin	vuoksi					
8	Maksuhäiriöt	hankaloittavat	huomattavasti	elämäni								
9	Maksuongelmiin	ei ole	saatavissa	apua								
10	Maksuhäiriömerkintä	säilyy	poikkeuksetta	yli	10	vuotta						
11	Maksuhäiriömerkintä	syntyy	vasta	usean	huomautuskirjeen	ja	perintätoimiston	kirjeen	jälkeen			
12	Maksuhäiriömerkinnät	voi välttää	ottamalla	uusia	lainoja	maksaakseen	erääntyvät	lainat	pois			
13	Maksuhäiriömerkinnät	eivät	mitenkään	hankaloita	elämäni							
14	Maksuongelmiin	on	saatavissa	apua	useilta	eri	tahoilta					
15	Velkaneuvonta	on	lakisääteistä	ja	maksutonta							
16	Maksusuunnitelma	voi säästää	maksuhäiriömerkinnältä									
17	Suomen Asiakastieto Oy:stä	voin	tarkistaa	luottotiedot								
18	Luottotiedot	saa	tarkistaa	vain	tarkoin	määrättyihin	tarkoituksiin					
19	Minulla	on	oikeus	nähdä,	kuka	luottotietoja	on	katsellut				
20	Maksuhäiriöiden	välttämiseksi	on	tärkeää	suhteuttaa	menot	tuloihin					
21	Minulla	ei	ole	oikeutta	tietää,	kuka	luottotietoja	on	katsonut			
22	Laskuttajalle	kannattaa	ilmoittaa,	mikäli	laskun	maksu	viivästyy					